№ 29 Opłata pocztowa opłacona ryczałtem. • פרייז 20 גראשען. • „CZENSTOCHOWER CAJTUNG".

טשענסטאכאווער צייטונג

ערשיינט יעדן פרייטאג.
רעדאקציע און אדמיניסטראציע
ערשטע אלעע 6. — טעלעפאן 201.

CZĘSTOCHOWA, ALEJA 6. TELEFON 201.

Piątek d. 20 lipca 1934 | ליכט-צינדען 7.20 | פרייטאג פ' דברים ח" אב תרצ"ד.

Bibljot. Jagiellońska Kraków św. Anny 19

שווין צו פערדינגען

5 צימער מיט א קוך מיט אלע בעקוועהמליכ-קייטען, פארטער פראנט.
ערקינדיגען זיך ביים אדמיניסטראטאר ט. קעניגהייט קילינסקי 15 פון 10—11 פריה און פון 7—8.30 אווענד.

Dr. med. H. FALK

האלז - נאז - און אויערן-קראנקהייטען
צוריקגעקומען
9—11 5—7
ul. Panny Marji 37
tel. 16-15.

א אינטעליגענטער יונגע
ווערט געזוכט
אין א געשעפט אריין.
ערקינדיגען אין רעדאקציע פאר מ'

Stop! Stop!

Tani miesiąc przeróbek!

Pierwszorzędna
pracownia kuśnierska
Braci Oberman
I-a Aleja 1 w podwórzu.
Przyjmujemy wszelką robotę kuśnierską. Ceny kryzysowe

אונזער טיעפסטען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס אונזער פערוואלטונגס מיטגליעד און קאסירער
איטשע עפשטיין און פאטער
צוליעב דעם טויט פון זייער פרוי און מוטער
חנה נ"ע
די פערוואלטונג פון טישלער-צעך.

הננו מביעים את השתתפותנו בצער לחברנו **איכל לאנדוי** לרגלי מות עליו
אמו נ"ע
יעקב שאיא, שלמה לאסמאן,
יצחק הירשבערג, אשר מענדלעוויטש,
שמואל שאיא, נחמן שווארצבארד.
וויעלון.

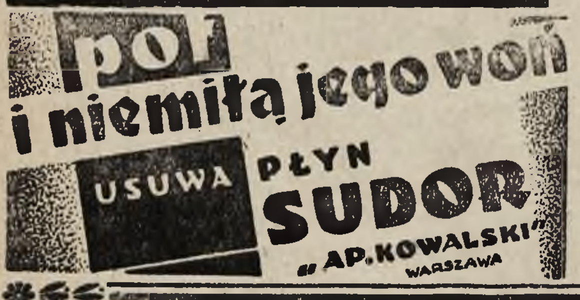

Szkoła Rzemieślniczo-Przemysłowa dla Żydów w Częstochowie

podaje do wiadomości, iż zapisy dla nowo-wstępujących uczniów rozpoczęły się z dniem **15-go maja** b. r.

Pierwszorzędna Pracownia Kuśnierska
S. A. BIRNBAUM
I-sza Aleja № 3, w podwórzu
przyjmuje na nadchodzący sezon
wszelkie roboty kuśnierskie
po cenach zniżonych.
S. A. Birnbaum, Aleja № 3.

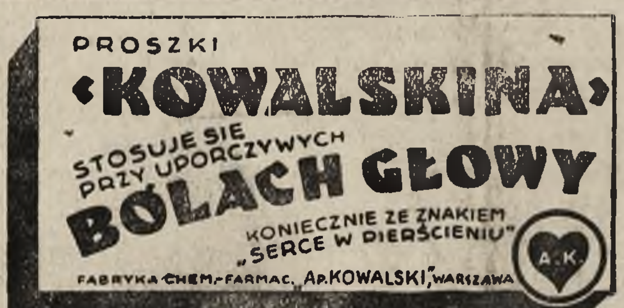

ווילסט עמיגרירען אדער - בלייבען אין לאנד?

איבעראל העלפט דיר שאפען א גוטע פרנסה און א זיכערע עקזיסטענץ דאס
האנדבוך פאר דער מאדערנער פערפומעריע און קאסמעטיק פאבריקאציע
פון דר. כעמיע **ש. רוטשטיין**
דירעקטאר פון די טעכנא-כעמישע קורסען ביי דער געז. „הילף דורך ארבייט" אין ווילנא, לאנגיעהריגער פראקטיקער און לייטער פון פערשידענע לאבאראטאריעס.

דאס האנדבוך איז דאס איינציגע פאכבוך אין דער יודישער שפראך, וועלכעס באזירט אויף טעארעטישע און פראקטישע יסודות און אויף א 30-יעהריגער דערפאהרונג פון מחבר. עס דערמעגליכט יעדען איינעם גלייך צו פאבריצירען די פערשידענסטע פערפומעריע און קאסמעטישע ארטיקלען.

פאדערט אומזיסט זעהר אינטערעסאנטע פראספעקטען!

Dr. S. Rutsztejn, Wilno, ul. Rydza Śmigłego 20, m. 1.

URODONAL

Zwalcza reumatyzm podagrę piasek sklerozę
czyści nerki oczyszcza wątrobę i stawy łagodzi arterje i zwalcza otyłość
Do nabycia we wszystkich aptekach i skł. apt.
Przedstawicielstwo **Warszawa, Fredry 4.**

בברכת מז"ט חמה ונלבבה לידידי הנחמד והחביב מר **אהרן יוסטמאן** לאירושיו את בחירת-לבו מרת **שרה מאירנץ** תזכה לעבוד הלאה לטובת רעיוננו מתוך הרחבה בארצנו הקדושה.
אברהם שפילמן.

צו דער פערלאבונג פון פרל. **לאלא זיסהאלץ** (בווי זאפאלסקי) מיט ה' **אברהם קרזשעפיצקי** (וויעלון) ווינשען מיר א גליקליכע צוקונפט און א מזל-טוב.
ירחמיאל וויגאדזקי און **פרוי**, וויעלון.

ערקלערונג.

אין לעצטען נומער „אונזער וועג" איז ר' יצחק מאיר קרעל אויף א בעליידיגענדען אופן אויפגעפאדערט געווארען דורך מיין זוהן זלמן באמאץ צו געהן לדין-תורה.

צוליעב דעם, וואס דער גאנצער ענין איז נוגע נאר מיר און האט מיט ה' קרעל קיין דירעקטען שייכות נישט, געפין איך פאר נויטיג צו ערקלערען פאלגענדעס:

צווישען מיר מיט מיינע קינדער איז אויסגעבראכען א סכסוך וועגען הויז-ירושה, וואס איז פערבליבען נאך מיין מאן ז"ל. אזוי אבער, ווי עס האט געדראהט צוליעב דעם סכסוך, אז מיר זאלען פערלירען א גרויסען טייל פון קאפיטאל, האבען מיר אלע יורשים זיך געווענדעט צו ה' קרעל מיט א בקשה, אז ער זאל איינקאסירען דעם גאנצען בעטראג ביז אונזער סכסוך וועט ווערען ערלעדיגט דורך א ד"ת אדער בוררות.

ה' קרעל האט אונזער בקשה ערפולט און נאך א דין-תורה, וואס איז פארגעקומען ביים היגען ראבינאט, האט יעדער פון אונז בעקומען אויסגעצאהלט דורך ה' קרעל זיין חלק געגען א קוויטירונג, אזוי, אז קיינער קען מעהר קיין פרעטענסיע נישט האבען.

עס טהוט מיר זעהר לייד, וואס ה' קרעל, א דאנק וועמען איך בין אבגעראטעוועט געווארען פון די עוולות, וואס מיינע זיהן האבען מיר געוואלט טהון — זאל האבען יעצט צוליעב זיין גוטסקייט — עגמת-נפש, און בעט דעריבער ענטשולדיגונג ביים ה' קרעל פאר דעם פערדרוס, וואס מיין זוהן האט איהם פערשאפט.

חיי בוימאץ.

צו דער ג. קונדשאפט אין שטאדט און אויף דער פראווינץ!
דערמיט מאך איך בעקאנט מיין געעהרטע קונדשאפט, אז פון 1-טען ליפיעץ ד. י.
האב איך איבערגעטראגען
מיין לאנגיעהריגע און גוט-בעקאנטע
שניידער = ווערקשטעל
אונטער דער פירמע:
ש. גראנעק
(פריהער אלעע 10)
אין דער 2=טער אלעע 20
(אין הויף, 1-ער איינגאנג, רעכטס, 2-ער שטאק),
וואו כ'נעם ווייטער אן אלעראַרט בעשטעלונגען פון אייגענע און אנ-פערטרויטע סחורות, וועלכע איך פיהר אויס פונקטליך און רעיעל צו דער גרעסטער צופרידענהייט פון דער קונדשאפט.
מיט אכטונג **ש. גראנעק, אלעע 20.**

אונזער ג. פערוואלטונגס - מיטגליעד ה' **איכל לאנדוי** צוליעב'ן טויט פון זיין
מוטער נ"ע
דריקען מיר אויס אונזער טיעפסטען מיטגעפיהל.
פערוואלטונג און ראט
פון באנק קרעדיטאווי אין וויעלון.

חבר **הירש וואלף פריימאן**, צוזאמען מיט דיר טרויערן מיר איבער דעם פריהצייטיגען טויט פון דיין
פאטער
וועלכער איז געשטארבען אין לאפושנע.
יעקל טאביאש, דוד דייטשמאן און **פרוי, יורי בעסטערמאן.**

מיר דריקען אויס דעם טיעפסטען מיטגעפיהל דעם חבר **משה וואלבערג** צוליעב'ן פריהצייטיגען טויט פון זיין
ברודער
ארבייטער ספארט-קלוב „בליסקאוויצא".

עגזיסטירט פון 1898 יאהר.
אין דער גוט-בעקאנטער דרוקעריי פון
ב. באטשאן
1 אלעע 6
טעלעפאן 01-22.
ווערט אויסגעפיהרט אלעראַרט דרוק-ארבייט, ווי:

אפישען	בריעפבויגען	חתונה = קארטען
בראשורען	קאפערטען	קוויטאריושן
פלוג = צעטלען	פאסט = קארטען	קלעפסידרעס

א. ד. גל. ביליגער ווי איבעראל.

בעמערקונג: קלעפסידרעס ווערען אויסגעפערטיגט און אויסגעקלעבט אין משך פון 1 שעה.

משה אש.

על חורבן בית=המקדש, כי הורס וכי הורש...

דער בית-המקדש איז פאר'ן חורבן [illegible]ען דאס שענסטע און גרעסטע [illegible]ום, וואס יודען האבען געהאט.

[illegible] עס האט א יוד געטראפען א [illegible]ווער פון זיינע נאהנטע איז [illegible]נק געווארען, אדער אנ'אנדער אומ[illegible]ייק, האט ער זיין ביטער הארץ אויסגעגאסען אין בית-המקדש, דערנאך אהיימגעגאנגען מיט'ן פולען גלויבען, אז זיינע תפילות זענען אנגענומען געווארען און ער וועט געהאלפען ווערען.

ווען עס האט זיך געפיהלט א מאנגעל אין רעגען, וואס עס האט פערורזאכט אנ'אומגערעטעניש פון די תבואות און אלס פועל-יוצא דערפון — א הונגער און מגפה, זענען אלע יודען זיך צוזאמענגעקומען אין בית-המקדש מתפלל זיין און נאר דערין געזעהען די איינציגע ישועה.

בעת א שונא האט בעלאגערט ארץ-ישראל, האבען זיך די יודען פערזאמעלט אין בית-המקדש: עס איז געשלאסען געווארען א שלום צווישען אלע פארטייען, די קאמפען און צאנקערייען צווישען זיך האבען אויפגעהערט און אלע, ווי איין מאן, האבען זיך געווארפען אויפ'ן שונא און איהם פערטריבען פון לאנד.

אין דער צייט, ווען דאס יודישע חייל האט זיך געלאזט אויפ'ן מלחמה-פלאץ, האבען זיי זיך פריהער פערזאמעלט אין בית-המקדש, וואו דער כהן גדול האט פאר זיי אבגעריכט א תפילה, געבעטען פאר'ן נצחון פון יודישען פאלק, אז דאס מיליטער זאל צוריקקומען בשלום; ערשט דאן זענען זיי געגאנגען מיט דעם בטחון אין א געזיכערטען זיעג אקעגען דעם שונא.

* * *

דער בית-המקדש איז חרוב געווארען. טיטוס, דער פארשטעהער פון דער רוימישער מלוכה האט פארגעזעהען, אז אזוי לאנג ווי דער בית המקדש, דער זאמעל-פונקט פון יודישען פאלק, וועט שטעהען, איז ער נישט זיכער מיט זיין הערשאפט איבער'ן יודישען לאנד, דעריבער האט ער געפינען פאר נויטיג עס חרוב צו מאכען, אזוי, אז עס איז נישט מעהר געבליבען, ווי איין וואנד— די „כותל המערבי", וואוהין ס'קומען נאך ביז'ן היינטיגען טאג יודען פון דער גאנצער וועלט מתפלל זיין.

דאס ארט פון בית המדרש פערטרעטען ביי די יודען אין דער גאנצער וועלט, זייט דעם חורבן — די בתי-כנסיות און בתי-מדרשים; וואו עס קומט זיך נאר צונויף א קיבוץ יודען, ווערט [illegible]זאמעלט געלד — וויפיעל איינער איז נאר ביכולת גיט ער — און עס ווערט אויפגעבויט א בית המדרש אדער שוהל, וואו זיי זענען מתפלל, זאגען תהלים, גיסען אויס זייער ביטער הארץ, זייערע ליידען און צרות.

ווען עס האט געטראפען דעם יודישען פאלק א צרת-הכלל, ווי, למשל, אין יאהר ת"ח, בעת כמיעלניצקי האט אויסגעהרג'עט א סך יודען אין אוקראאינא, זענען זיך אין נעמיראוו צוזאמענגעקומען אין דער שוהל אנשים, נשים וטף, זיך דארט בעראטען, וואס צו טהון; דארט אומגעקומען אויף קידוש-השם און אויסגעהויכט זייערע נשמות בקדושה ובטהרה.

נאך גלות-שפאניען, ווען דארט האבען נור געמעגט בלייבען די יודען, וועלכע זענען איבערגעגאנגען צו דער הערשענדער אמונה, האט זיך געפינען א גרויסע צאהל, וועלכע האט נישט געקענט פערלאזען דאס לאנד און נאר לפנים איבערגענומען די נייע אמונה, האלטענדיג זיך ווייטער ביים יודישען גלויבען. דער איינציגער מקום, וואו זיי זענען זיך אין געהיים צוזאמענגעקומען צוויי מאל אין יאהר: יום-כפור צו „כל-נדרי" און פסח דעם סדר אבריכטען, נישט אכטענדיג דערויף, אז זיי שטעלען אין געפאהר זייער לעבען, אומצוקומען דורך דער אינקוויזיציע — זענען געוועזען די פערבארגענע שוהלען, וואס האבען זיך געפינען אין היילען און א דאנק דעם זענען זיי פערבליבען יודען.

* * *

אין יאהר תקס"ה (1805) איז דער ערשטער טשענסטאכאווער יודישער קיבוץ צוגעטרעטען בויען א שוהל, וועלכע איז פערענדיגט געווארען מיט 5 יאהר שפעטער, אין תק"ע (1810); אין א צייט ארום, ווען די היגע יודישע בעפעלקערונג האט זיך פערגרעסערט, איז אויך אויפגעבויט געווארען א בית-המדרש.

דאס זענען די צוויי בתי תפלות, וועלכע זענען דורך דער היגער קהלה אויפגעשטעלט געווארען ביז'ן היינטיגען טאג און געהערען צו אלע טשענסטאכאווער יודען.

דער בית-המדרש איז אבער בויפעליג געווארען.

אין דער צייט, ווען די שוהל איז, זייט תק"ע צוויי מאל רעמאנטירט געווארען, אין די יאהרען תרל"ו—ל"ט — פערגרעסערט, תר"צ—צ"א — פערשענערט, איז דער ביהמ"ד געבליבען אין פויריגען מצב, און אט דאס האט גורם געוועזען, אז דער קול-התורה זאל דארט איבערגעריסען ווערען.

א גרופע היגע אנגעזעהענע בעלי-בתים האבען זיך אונטערגענומען דעם איינגעפאלענעם בית-המדרש צוריק אויפצובויען, צו פערגרעסערן, ארויפציהען א שטאק אויף אנ'עזרת נשים, א מקום פאר לומדי-תורה — און די ארבייט איז אין פולען גאנג.

ווי ווייט דאס בית המדרש האט זיך גענויטיגט אין אנ'איבערבוי, ווייזען אונז בולט די פערפוילטע בעלקעס פון די סופיטען, וואס מ'האט יעצט פונאנדער־גענומען, אזוי, אז עס האט געדראהט פשוט א סכנה פאר די מתפללים.

עס ליגט דעריבער דער הייליגער חוב אויף די היגע יודען צוהילף צו קומען דעם בוי-קאמיטעט אין זיין ארבייט, מיט געלד אדער בוי-מאטעריאלען.

זאל יעדער יוד דעם היינטיגען שבת חזון זיך דערמאנען אין חורבן בית-המקדש, העלפען אויפבויען בתי-כנסיות און בתי-מדרשים בכלל און דעם טשענסטאכאווער קהלה בית-המדרש בפרט.

אימפאזאנטע טרויער-אקאדעמיע צום אנדענק פון ח. נ. ביאליק ז"ל.

מאנטאג 10 א זייגער אווענד איז אין גרויסען זאל פון קינא „לונא" פארגעקומען אנ'אימפאזאנטע אקאדעמיע, געווידמעט דעם אנדענקען פון ערשט-פערשטארבענעם דיכטער חיים נחמן ביאליק.

אין פאדערגרונד פון דער סצענע האט זיך געפינען א גרויס בילד פון ביאליק'ן, איינגעהילט אין שווארצע קרעפע. פון ביידע זייטען איז געזעסען דאס פרעזידיום פון דער אקאדעמיע, וואס איז בעשטאנען פון פארשטעהער פון אלע היגע ציוניסטישע ריכטונגען. אין הינטערגרונד — עהרען-דעלעגאציעס פון די יוגענדליכע ארגאניזאציעס מיט זייערע פאהנען.

ביי א פייערליכען שטילשווייגען פון גאנצען אודיטאריום, האט דער אבער-קאנטאר ה' פישעל שעהן געזינגען אונטער פיאנא-בעגלייטונג עטליכע קאפיטלען תהלים און דאן מאכט ער א „אל מלא רחמים" דעם פערשטארבענעם דיכטער.

נאך אנ'איינלייטונגס-רעדע אין העברעאיש פון פראפ. יאנאווסקי האלט דאן א שעהנעם רעפעראט וועגען ביאליק'ס לעבען און שאפען דר. פרענקעל פון לאדז.

אנווייזענדיג אויף די דערהויבענע ווירקונג, וועלכע עס האבען די ליידען אין לעבען פון א מענש און אין דער געשיכטע פון א פאלק, האט דער פרעלעגענט אין א שעהנער פארם פונאנדערגעוויקעלט פאר די צוהערער פערשידענע עטאפען פון ביאליק'ס לעבען, וועלכעס איז געווען איין קייט פון ליידען, באלד פון זיינע פריהסטע יאהרען אן.

ביאליק האט געליטען, ווייל ער האט געהאט א טיעף-פיהלענד הארץ, ווייל די ליידען פון יודישען פאלק זענען געווען זיינע שמערצען, ווייל ווי דער לעצטער יודישער נביא, האט ער געוועקט זיין פאלק צו דערהויבענע מעשים און... ער איז ליידער געבליבען ענטוישט.

זיין ערשטע ענטוישונג קומט, ווען ער זעהט ווי דאס יודישע פאלק בעציהט זיך פאסיוו צו דער גרויסער אידעע פון טעאדאר הערצל. זיין צער און יאוש דריקט ער דאן אויס אין ליעד „אכן חציר העם".

ביאליק'ס פערצווייפלונג און צארן דערגרייכען אבער דעם העכסטען פונקט, ווען ער בעזוכט קישעניעוו נאך די פאגראמען אין 1903 און דערזעהט ווי דאס יודישע פאלק איז דערנידריגט.

ער איז דאן שטערבליך פערוואונדעט אין זיין נאציאנאלען שטאלץ און זיין בלוטיגען שמערץ דריקט ער דירקט אויס אין דער בעריהמטער פאעמע „בעיר ההריגה".

ענטוישט צום דערוואקסענעם דור, געהט דער דיכטער צווישען די קינדער און ער ווידמעט זיך אין די לעצטע יאהרען דער קינדער-ליטעראטור.

ביאליק האט אויך געארבייט וויסענשאפטליך. צוזאמען מיט ראוויצקי'ן האט ער ארויסגעגעבען דאס מאנומענטאלע ווערק „ספר האגדה" און געפארשט די מיטעלאלטערליכע יודישע ליטעראטור.

לעצטענס האט ביאליק ווידער געלאזט מערקען סימנים פון א בענייטער טעטיגקייט, אבער „זיין לעבענסבילד, דאס נישט-דערזינגענע, אינמיטען איז געווארען אבגעהאקט".

נאך א קורצע הפסקה קומט פאר דער צווייטער טייל פונ'ם אווענד. 2 מיטגלידער פון דער קבוצה פון דער גערטנער-פערמע דעקלאמירען מיט פאטאס ביאליק'ס דיכטונגען: „אם יש את נפשך לדעת" און „בעיר ההריגה".

צום סוף זינגט ה' וו. שמידט, ביים אקאמפאניאמענט פון ה' שמולעוויטש, א ריהרענדע עלעגיע, וועלכע ווערט זעהר ווארים אויפגענומען דורכ'ן גאנצען זאל.

מיט דער „התקוה" און „תחזקנה", געזונגען דורך אלע, ווערט די טרויער-אקאדעמיע אין א געהויבענער שטימונג פערענדיגט.

פון דער רעוויזיאניסטישער בעוועגונג.

דער וועד פון ברית הצה"ר מאכט בעקאנט, אז אין אייגענעם אינטערעס דארפען זיך אלע מיטגלידער צו ווענדען אין סעקרעטאריאט פון הצה"ר, וועלכער איז טעטיג יעדען טאג פון 9 ביז האלב 11 אווענד, כדי זיך נאכאמאל צו איבערדעקלארירען.

גלייכצייטיג ווערט מיטגעטיילט, אז יעדער חבר פון הצה"ר מוז בעזיצען א פארטיי-לעגיטימאציע, וועלכע איז צו בעקומען אין סעקרעטאריאט.

פרייטאג, ד. 20 ד. ח. קומט פאר א קעסטעל-אווענד. אנהויב 9 אווענד. איינגאנג פאר מיטגלידער און אריינגעפיהרטע געסט.

דער ווירטשאפטליכער בריק צווישען פוילען און ארץ ישראל.

דער וואוקס פון דער אויסוואנדערונג פון פוילען קיין ארץ-ישראל בעשטעטיג בולט די צוועקמעסיגקייט פון דער עפענונג פון דער פ. ק. א.-באנק-אבטיילונג אין תל-אביב. די עולים, וועלכע געניסען פון די דינסטען פון פ. ק. א.-באנק ווייסען אבצושאצען די אינסטיטוציע אלס סאלידסטע באנקהויז ביים ערלעדיגען אלערליי פינאנץ-אפעראציעס אין די בעציהונגען צווישען פוילען און ארץ-ישראל.

פראוויזארישער בעריכט פון ערשטען סעזאן האלב-קאלאניעס פון „טאז" 1934 יאהר.

ווי ווייט די האלב-קאלאניעס זענען געווען נויטווענדיג בעווייזט דער פאקט, אז צו די דאקטוירים פון „טאז" האבען זיך געמאלדען איבער 2 טויזענד קינדער, צו די דאקטוירים פון די פאווּשעכנע שולען 2500 קינדער. פון דער דאזיגער צאהל זענען קוואליפיצירט געווארען אויפ'ן ערשטען סעזאן נאר 180 קינדער.

די קינדער האבען געוויילט אויף דער קאלאניע פון 20 יוני ביז'ן 17-טען יולי איינשליסליך, ד. ה. 4 וואכען.

די אלגעמיינע קאסטען פון ערשטען סעזאן בעטרעפען 2344.37 זל. פון דעם איז אויף לעבענסמיטעל אויסגעגעבען געווארען 1851.57 (79 פראצענט) אויפ'ן פערסאנאל און ווירטשאפטליכע הוצאות 49280 (21 פראצענט). דורכשניטליך איז אויסגעגעבען געווארען אויף איין קינד 60 גראשען טעגליך, דאס הייסט 14.48 חודש'ליך.

אויף דער קאלאניע האבען זיך געפונען 87 יונגלעך און 91 מיידלעך. דאס זענען געווען קינדער פון ארבייטסלאזע (63), האנדווערקער (50), קליינהענדלער (29) א. א. וו. 73 קינדער האבען גענאסען פון דער קאלאניע גענצליך אהן שום אבצאהל. די אנדערע קינדער האבען איינגעצאהלט צוזאמען 475 זל., וואס מאכט אויס דורכשניטליך 2.64 זל. אויף א קינד.

די 153 קינדער, וועלכע זענען געוואויגען געווארען אין אנהויב און ענדע פון דער קאלאניע, האבען צוגענומען דורך דער צייט אין אלגעמיין 241,6 קילא. מאקסימום פון וואג-צווואוקס איז 3,9 קילא, מינימום 0,20.

צו 1 קל. האבען צוגענומען 44 קינדער, צו 2 קג. — 68 קינדער, צו 3 קג. — 35 קינדער, צו 4 קג. — 4 קינדער. יעדער קילא וואג-צוּוואוקס האט געקאסט 9.75 זל.

אבצונעמען אין 2-טען קאמיסאריאט

אין צווייטען קאמיסאריאט קענען די אייגענטימער אבנעמען פאלגענדע חפצים: רויזע לייוועגט, א טאשען-בייטעלע מיט עטליכע זלאטעס ווי אויך שליסלען צו שלעסער.

ראטשע=פעליעטאן.

שטעלט אייך פאר, רבותי, אז קומענדיג אויף מיין בעשטימטען אורלויב. האב איך ביים ערשטען שריט, וואס כ'האב געמאכט אין וואלד אריין, בעגעגענט, נו — וועמען מיינט איהר? טאקי מיין שכן יעקב יודל.

— וואס מאכט איהר דא, יעקב יודל — פרעג איך איהם מיט פערדרוס און גלייכצייטיג מיט הנאה. פערדראסען האט מיך, וואס איך וועל ווייטער מוזען אויסהערען זיינע פילאזאפישע חקירות וועגען אונזערע היימישער פאליטיק, פון וועלכער איך בין קוים ענטלאפען; הנאה האט מיר אבער געטהון, וואס כ'וועל האבען א היימישען מענש, מיט וועמען א ווארט אויסצורעדען, בעת עס וועט רעגענען און מען וועט זיך לאנגווייליגען אין שטוב.

ארויסגעוויזען האט זיך אבער, אז יעקב יודל אויף דער דאטשע איז נישט דער זעלבער, וואס אין דער שטאדט, נאר זארגלאז, פריי, אזוי ווי א קינד, און ווען ער זיצט אין וואלד האט מען דעם איינדרוק, אז יעקב יודל האט אויסגעזארגט, אזוי ווי עס וואלט אינגאנצען נישט געווען קיין סקארב אויף דער וועלט, נאר אט דער וואלד מיט די סאסנאווע ביימער זענען זיינע איינציגע פריינד. יעקב יודל האט אויך א זין פאר שעהנקייט און זיצענדיג מיט איהם רעדט ער אזוי שעהן וועגען דער נאטור, דאס מען האט דעם איינדרוק, אז מען האט צו טהון מיט א פאעט...

איינמאל, געפונענדיג זיך מיט איהם אין וואלד, יעדער אין זיין האמאק, האב איך אזוי מן הצד איהם א פרעג געגעבען: זאגט מיר, ליעבער שכן, וואס האט אייך בעוואויגען צו פאהרען אין וואלד אריין? צי האט איהר שוין טאקי אויסגעזארגט, אז מעהר פעהלט אייך נישט, נאר דער וואלד; דאס איז דאך אנ'ענין פאר ווייבער, וועלכע דארפען, אז די מענער זאלען פאר זיי הארעווען אין שטאדט און אליין פאהרען זיי מקיים זיין הלכות דאטשע. אבער איהר, יעקב יודל, ווי קומט איהר צו דעם און איבערהויפט, ווי אזוי האט איהר געקאנט אוועקפאהרען פון דער שטאדט, איבעררייסענדיג מיט אלע און מיט אלעמען. איהר לעזט דאך דא אפילו קיין צייטונג נישט און ווי מיר איז געלונגען געוואויר צו ווערען, קומען יעצט פאר אין דער וועלט גאר וויכטיגע געשעהענישען. אט קומען אן שרעקליכע ידיעות פון היטלער-דייטשלאנד און עס וואלט געווען אנ'עולה, אז מען זאל נישט לעזען יעדען טאג די פרעהליכע בשורה וועגען דעם, ווי אזוי היטלער'ס שטערן געהט איינציגווייז אונטער.

דאן—זאג איך ווייטער צו מיין שכן —האט איהר אפילו נישט געלעזען וועגען שפיצעל, וואס עס האבען אבגעארבייט 2 אפעריסטען, פערשטעלענדיג זיך פאר די ברידער אדאמאוויטש און אפילו אונזער טשענסטאכאוו איז זיי געלונגען אבצופרייערן, איהר ווייסט אויך נישט וואס עס טהוט זיך אין —

— גענוג, רייסט מיר איבער מיין שכן יעקב יודל — איך וויל נישט וויסען פון גארנישט, מיר איז גוט אזוי ווי עס איז און אז איהר ווילט בין איך טאקי איבער דעם אלעם ענטלאפען. עס איז מיר מיאוס געווארען די שטאדט מיט איהר גאנצער געזעלשאפטליכער ארבייט, מיט איהר פאליטיק, מיט דעם גאנצען געמויזעכץ, מיט די פאלשע רייד און חניפה, מיט איהרע בלימעל-טעג און אנדערע מעשים טובים. איך האב געוואלט אביסעל אברוהען, זיין מיט זיך אליין, ענטלויפען פון דעם טשאד, מיט וועלכען מען שמעקט זיך אן א גאנץ יאהר, בין איך אוועק אין דארף, זיך מתחבר געווען מיט'ן וואלד, וועלכער איז נישט פאלש, נאר אזוי ווי ער איז בעשאפען געווארען, אזוי איז ער ווייטער, ער פיהרט אויך נישט קיין פאליטיק, נאר ווער עס קומט, דעם שענקט ער מיט דער פולער האנד זיינע ריחות.

— אבער — פרוביר איך איהם צו שטעלען א פראגע — דער וואלד האט דאך אויך זיינע חסרונות. אט, למשל, די מיקען, וועלכע פולען אן דעם וואלד שוינען אויך נישט די מענשליכע ברואים, נאר זויגען פון זיי אויס דאס בלוט און לאזען איבער סימנים אויפ'ן גאנצען קערפער.

— אמת, ענטפערט מיין שכן — די מיקען פייניגען טאקי; זיי זענען די איינציגע, וועלכע דערמאנען, אז דער מענשליכער נחת טאר נישט זיין קיין פולער, אז אין יעדען זיסען ווין, מוז אויך זיין א ביטערער טראפען. זיי זענען אבער פארט טויזענד מאל מיר ליעבער, ווי די מענשליכע מיקען פון דער שטאדט, וועלכע גלעטען כלומרשט, נאר לאזען אבער איבער א טיעפע וואונד אין קערפער, ווי אויך אין דער נשמה, אין דער צייט, ווען די וואלד-מיקען טהון זיך ס'זייעריגע: גיבען א ביס און פליהען אוועק און ווער ווייסט צי זיי בעווייזען נאכאמאל צו בייסען, ווייל באלד שטארבען זיי אב. די מענשען אבער... אבער ווייסט איהר וואס — רייסט איבער זיין אייגענעם געשפרעך מיין שכן — זאל מען וועגען זיי בעסער נישט רעדען. כ'האב זיי גענוג און דער שטאדט, דא וויל איך זיין נאר מיט'ן וואלד. דא איז די לופט ריין, דא רעדט מען נישט וועגען דער קהלה, מקוה, וועגען אנטי-היטלער קאמיטעט און וועגען די אלע מיאוסקייטען, מיט וועלכע די שטאדט איז פול.

עס זענען היינט אפילו די ניין טעג, ווען יודען זענען אין עצבות, נאר דערמאנענדיג זיך, אז איך האב אויף א פאר טעג פאטש פערלאזט די שטאדט, ווערט מיר פרעהליך, ווערט מיין נשמה אנגעפולט מיט חדוה און די דאזיגע צייט ווערט ביי מיר אנגערופען

זמן שמחתנו...

סמאל

ב. ווײַנבערג.

תשעה באב-געדאַנקען.

נאָך פון מיינע ערשטע קינדער-יאָהרען געדענק איך, אַז עטליכע פראַגען האָבען געעגבערט מיין מח און מיך נישט געלאָזט רוהען, נעמליך: אַ קליין ביסעל יאָהרען, אַזוי וועניג רוהיגע און גליקליכע, זענען געשטאַנען אונזערע צוויי בתי-מקדשים על מכונם, אָבער די בענקשאַפט, די גארונג נאָך זיי דויערט אַזוי לאַנג אָהן אויפהער.

טיעף האָבען געמוזט זיין פערבינדען גאָט, לאַנד און פאָלק. מיט אַ העכערער, איבערמענשליכער ליעבע, האָט ישראל געמוזט זיין צונויפגעקניפּט מיט זיין קורץ-דויערענדען גליק, אַז דער טרויער נאָכ'ן פערלוסט האָט זיך געקאָנט אויסשפּרייטען אַזוי ווייט און ברייט, אַז בלויז די בענקשאַפט נאָך דעם איז געוואָרען אַ גרויס יודיש פערמעגען, וועלכעס איז געשעצט געוואָרען דורך אונז העכער, ווי אַנדערעס האָב-און-גוט'ס און האָט איבערגעשטיגען מיט זיין קראַפט און ממשות'דיגקייט אַנדערע מאַטעריעלע גיטער.

כ'האָב אויך נישט געקאָנט תופס-זיין די בלעמ'שע לאָגיק פון: „מה טובו אוהליך יעקב". דער רבי מיינער האָט עס מיר אפילו אויסגעטייטשט לויט זיין יכולת, אָבער עס האָט זיך מיר נישט געלעגט אויפ'ן שכל. ווי קומט צו אַזוי אַ רשע, וועמעס הויפּט-פּרינציפּ איז געווען געגען כלל ישראל נור דער „להשמיד להרוג ולאבד", ער זאָל אַזוי רוהמען די אהלי יעקב, דאָס הייסט די יודישע שול; וואָס האָט ער אייגענטליך דאָרט געקאָנט זעהען? אַ ברודיג צימער'ל, קליינע יודישע קינדערלעך, אַנ'אויסגעדאַרטען רבי'ן, וואָס ערוועקט צו זיך רחמנות. אַזאַ פערביסענער ריקזיכטסלאָזער דם-שונא, ווי בלעם, דער נביא האומות, האָט געלערנט זיינע יורשים אַ דרך ווי אַזוי צו בעזיגען די יודישע אומה, זיי דאַרפען זייער כח נור אַנווענדען געגען דעם בעסטען, די אהלי-יעקב, ווייל דאָ ליגט די גאַנצע אונשולדיגע פאָלקס-נשמה, און ווען מ'בעזיגט דעם גייסט, איז אויס שוין מיט'ן פאָלק. ער האָט אויך פּראָפּאַגירט דעם בעוואוסטען איזאָלאַציע-סיסטעם; מיט'ן „הן עם לבדד ישכון" האָט ער געמיינט אונטערצוירייסען דעם פאָלק ישראל אַלע צווייגען פון פרנסה.

זיין הויפּט-זאָרג איז אָבער געווען — דאָס יונגע דור. אונזערע חכמים האָבען דאָס גאַנצע יודישע פאָלק סימבאָליזירט אַלס שטענדיג יונג. אפילו משה רבינו מיט זיין „בנים אתם" האָט אויך געהאַט דעם זעלבען זין: „קינדער זענט איהר".

דעריבער טאַקי רודפ'ט מען אונז אַזוי שרעקליך, די גרעסטע סאַדיסטישע מערדער לעכצען נור נאָך דעם ריינסטען בלוט, נאָך דעם כשר'סטען. און וואָס איז דען ישראל? אַ קינד. ווי אַזוי האָט זיך דען ישראל ארויסגעלאָזט אין זיין לאַנגען און פינסטערען גלות-וועג? מיט וואָס האָט ער זיך דען בעוואָפענט? געלאָזט זיך אין אַזאַ בייזער און גרויזאַמער וועלט אַריין, צווישען מענשען-וועלף און אַזוי אונבעשראָקען? ווי אַ אַ קינד איז ישראל געווען, ווי ר' יוחנן בן זכאי דריקט זיך אויס: אויפ'ן ראַנד פון אַבגרונד איז דרייסט נור אַ קינד.

אַט אַזוי האָבען אַלע אונזערע נביאים זיך אויסגעטענה'ט מיט'ן כביכול אין נאָמען פון יודישען פאָלק, ווי אַ קינד צום טאַטען.

וואָס זאָגט דען אונז די וואונדערליכע מגילת איכה? זי רעדט צו אונז וועגען אונזער אייביגער יוגענד פולקרעפטיגער, ווי „שיר-השירים".

אַזוי האַרציג בעוויינען אַנ'אייגענעם אומגליק, אַזוי מאַכען פון זיך אַ וועזען, אַזוי זיך נאָהנט פיהלען צום טאַטען אין הימעל, ביז צום פּיעשטשען זיך פאַר איהם וויינענדיגערהייט, קאָן נור אַ קינד מיט יונג-פּולסירענד בלוט, וואָס איז ביי זיך זעהר חשוב. האָט אַ וועלכע עס איז אומה גאַר געהאַט די העזה צו מאַכען פון זיין אומגליק אַ וועלט-טרויער, אַזוי הילכיג ברומען, ווי אַ פערוואונדעטער יונגער לייב?

אַנדערע זענען געפאַלען ביי מפּלות, ווי די פליגען, אַראָב מיט דער קאַסע און נישט געבליבען, אָבער ישראל האָט געשטורמט, פּראָטעסטירט, געוויינט הויך, ווי אַ קינד. נור מענשען מיט בלינדע הערצער פערשטעהען נישט צו שעצען די שענקייט פון געוויין, וואָרום זיי מיינען, אַז גבורה הייסט אַ פרעכע בערוהמעריי מיט געזונדע מוסקולען.

געוויין שלאָגט אָבער פון איין קוואַל מיט לאַכען, פרייד און געזאַנג. גאַנץ „איכה" איז פול מיט אַ קלאַג אויף די יונגע קינדער, אַ געוויין אויף די יוגענד, די בחורים, די בתולות. געוויין איז אויך אַ בעווייז פון גבורה, ווי פון האָפנונג און גלויבען, וואָרום פערשטיינערטע הערצער שטומען.

דעריבער איז „איכה" אַזוי פול מיט יונג-פּולסירענדען גלויבען און די טרערען פאַלען דאָ ווי לויטערע ברילליאַנטען, יעדע טרעהר אַ ברילליאַנט, קינדערישע טרעהרען.

אַט דאָס זענען שטענדיג די גרעסטע פערשידענע בלעמ'ישע דאגות אין אַלע צייטען: וואָס טהוט מען מיט דעם יונגען יעקב?

אַנ'ענטפער האָט אונזער נביא פאָרמולירט אין פאָלגענדע ווערטער: „אוי לרשע רע" — וועה איז דעם רשע, וואָס איז די פערקערפערונג פון שלעכטען, ווייל ער וועט אַליין מוזען פרעסען די פרוכט פון זיין שלעכטס.

דאָס אַלץ ווערט אויך מקוים אין אונזערע צייטען. מיר רעדען זיך נישט איין, אַז מיר זענען דאָס בעסטע פון גוטען, אַז ווער עס ריהרט אָן אַ יוד, ווערט גלייך געשטראָפט; מיר רעדען זיך נישט איין, אַז מיר זענען דאָס זאַלץ פון דער וועלט, כאָטש לויט אונזערע ליידען וואָלטען מיר געהאַט דאָצו אַ רעכט — אַ פאַקט איז אָבער, אַז ביז היינט-צו-טאָג זענען מיר אין קאַמף פאַר רעכט און גערעכטיגקייט געווען דער אַוואַנגאַרד, נעווען די, וואָס זענען געגאַנגען אין דער ערשטער רייהע; אונזער זאַך, אונזערע פאָדערונגען זענען שטענדיג אין הסכם מיט'ן אמת, מיט די פאָדערונגען פון רעכט און מאָראַל און ווער עס האָט זיך דערמיט נישט גערעכענט, האָט זיין שטראָף בעקומען. אַזוי איז געשעהן מיט אַלע אונזערע שונאים אַמאָל און היינט.

אַט אין דעם זין האָט דער גרויסער נביא, אין אַזאַ נאַאיוו-קינדערישער פאָרם געשריבען זיין „איכה".

אמת, אַ מאָדנער טרויער איז דער יודישער, אַזאַ אייגענאַרטיגער, קיין טראָפּען פון יאוש, קיין סימן פון פערצווייפלונג, אַ דורכזיכטיגער, אַ טויאיגער, אַ דורכגעזאָפּטער מיט האָפנונג און גלויבען. יודען זענען געווען אַ פאָלק און וועלען דאָס בלייבען. עס איז פּשוט געשעהן אַנ'אומגליק, דער אויבערשטער האָט זיך צובייזערט און געשלאָגען זיינע קינדער, מילא, האָט ער זיי געשטראָפט; עס איז אָבער אַ בזיון פאַר אַנדערע. דאָס געפּייניגטע פאָלק, דאָס אַזוי-געשטראָפטע, האָט איצט געשטראָפטערהייד מעהר קיין גרעסערע דאגות נישט, נור ווי: „על שמו המחולל בגויים". אַנגענומען זיך די עולה פון זייער טאַטען, וואָס האָט זיי געשלאָגען. איז דאָס נישט אייגענאַרטיג? שטעקט דען נישט אין דעם דער יודישער זשעני, די גרויסע קראַפט פון ליעבע צום טאַטען אין הימעל?!

דעריבער טאַקע איז אַזאַ היימישקייט מיט'ן רבונו של עולם, אַזאַ נאָהנטער טאָן, א פראַגע מיט היתכן!

גאַנץ „איכה" איז פול מיט פראַגען פון דעם דאַזיגען היתכן, וואו דאָס קינד זאָגט צום טאַטען: גוט וועט דאָך זיין, אָבער דערווייל, די שאַנדע פון דערווייל, בלעם'ס, המנ'ס, היטלער'ס, אַלע וועלען אַ סוף האָבען, אָבער דערווייל, טאַטע, „איכה"?!

אָבער נישט-קשה, אונזער יודישקייט, וואָס איז שטענדיג נישט דערשעצט געוואָרען, האָט פערשטאַנען און פערשטעהט אויך איצט, אַז קלוג זיין, בעסער געזאָגט, אַ יוד זיין — הייסט: צו בעזיצען די קראַפט פון געדולד, וואַרטען און האָפען.

„איכה זאָגט: עס בליהט אין אַלטען יודישען פאָלק די יונגע גרינע האָפנונג. יודישקייט טרויערט און וואַרט מיט נעיו'לד אויפ'ן גרויסען טרייסט-ענטפער, וואָס אונזער טאַטע וועט געבען אויף דער טרויעריגער „איכה"-פראַגע.

ביי שטוהלגאַנג-פערשטאָפּונג, העמאָראָידען, פערדייאונגס-שטערונגען נעמט מען יעדען אינדערפריה אויפ'ן ניכטערען מאָגען אַ גלאָז נאַטירליך ביטער-וואַסער FRANCISZKA JÓZEFA

Olśniewająco białe mydło – czyste i łagodne – nadaje bieliźnie śnieżną białość.

Rdzenne mydło Schicht „Biały Jeleń" jest dlatego tak białe, że jest tak czyste. Śnieżnobiała staje się bielizna dzięki śnieżnobiałemu mydłu. Czyste i łagodne, nadaje się również do prania tkanin kolorowych, wełen, jedwabiów, a nawet do mycia rąk i ciała. Oszczędne, gdyż do wszystkiego zdatne.

WHS P. 2/34

ŚNIEŻNOBIAŁA BIELIZNA PRZEZ ŚNIEŻNOBIAŁE MYDŁO

די יוגענד-פאָרשונג פון ייוואָ (יוגפאָר).

נאָך לענגערע צוגרייטונגען האָט זיך דעם 1-טען יוני 1934 אָנגעהויבען די סיסטעמאַטישע אַרבייט אויף דער יוגענד-פאָרשונג פון ייוואָ.

דער ציעל פון דער יוגפאָר איז אַ צווייזייטיגער. פון איין זייט וועט זי שטרעבען צו דערגעהן די אָביעקטיווע סיטואַציע פון דער יודישער יוגענד: עקאָנאָמישע בעדינגונגען, נאַציאָנאַלע בע'עוולה'טקייט, צוויי-שפּראַכיגקייט, פערשידענע ערציהונגס-סיסטעמען א. ז. וו. פון דער צווייטער זייט וועט אָבער אויך אָבגעגעבען ווערען די פולע מאָס אינטערעס פאַר דעם פּראָבלעם, ווי אַזוי עס פאָרמט זיך אויס די פּערזענליכקייט פונ'ם יודישען יוגענדליכען, וואָס דאָס מיינט די „קאָנסטיטוציאָנעלע" אויסשטאַטונג פונ'ם יחיד אי די ווירקונג פון די ערשט דערמאָנטע אויסערפּערזענליכע פאַקטאָרען. די יוגפאָר פון ייוואָ שטעהט הייסט עס אויפ'ן קרייץ-פּונקט פון סאָציאָלאָגיע, פּסיכאָלאָגיע און ביאָלאָגיע, אָדער, ריכטיגער געזאָגט, זי איז אַ סינטעטישע פאָרשונג פון דער יודישער פּערזענליכקייט.

מיט אַנדערע ווערטער: יוגענד-פאָרשונג פון ייוואָ איז אויסען אויפצוקלערען די עקאָנאָמישע, סאָציאַלע און פּסיכאָלאָגישע פּראָבלעמען פון דער יודישער יוגענד פון געבוירען ביז אין דער דערוואַקסענשאַפט אַריין. אָבער די פראַגע-שטעלונג איז כסדר אַזאַ, אַז די געווינסען פון דער יוגפאָר זאָלען אויך זיין אַ צושטייער צום אַלגעמיינעם פּראָבלעם פון יחיד און פּערזענליכקייט אין זייערע געגענזייטיגע בעציהונגען.

וועגען די יסודות פון דער אַרבייט האָט מ. וויינרייך רעפערירט אויף אַ וויסענשאַפטליכער זיצונג פון ייוואָ דעם 8 סעפּטעמבער 1933. אין משך פון זומער 1934 וועט אַרויס מ. וויינרייך'ס אַנ'אויספיהרליכע בראָשור, וואו ס'וועלען זיין געשילדערט באריכות סיי די טעאָרעטישע יסודות, סיי די פּראַקטישע פּלענער פון דער יוגפאָר.

דער ערשטער פּעריאָד אין דער אַרבייט וועט זיין אָבגעגעבען איבערהויפּט צום אויפקלויבען דעם געהעריגען מאַטעריאַל. איינער פון די מיטלען דערצו איז דער קאָנקורס אויף דער בעסטער אויטאָביאָגראַפיע פון אַ יודישען יוגענדליכען.

דער ייוואָ ווענדעט זיך צו אַלע, וואָס ווילען מיטהעלפען אויפצוקלערען דאָס פּנים פון דער יודישער יוגענד, זיי זאָלען צושיקען:

1) טאָג-ביכער פון יוגענדליכע, געשריבען יעצט אָדער פריהער.

2) קאָרעספּאָנדענץ פון יוגענדליכע צווישען זיך אָדער מיט דערוואַקסענע.

3) ליטעראַרישע פּראָדוקציע פון יוגענדליכע.

4) יוגענד-זשורנאַלען.

5) פערצייכנונגען פון עלטערן וועגען זייערע קינדער (פיזישע ענטוויקלונג אדג"ל).

6) נאָטיצען פון לעהרער וועגען זייערע קלאַסען אדג"ל.

7) אַרכיווען אָדער איינציגע דאָקומענטען וועגען קינדער אָדער יוגענד-אָרגאַניזאַציעס!

עלטערן, לעהרער, יוגענד-טהוער, אָהן אונטערשיעד פון ריכטונג, וואָס ווילען מיטאַרבייטען, ווערען געבעטען זיך צו פערבינדען מיט'ן ייוואָ (ווילנע, וויוואולסקי גאַס 18).

וואָס געהערט, וואָס געזעהן.

(מיינע איינדריקען פון אורלויב).

אַ שטיקעל הקדמה.

שוין 10 טעג, ווי איך האָב פערלאָזט טשענסטאָכאָוו. איך בין ווייט פון די אַלע געשעהענישען, וואָס קומען פאָר אין שטאָדט, במילא קאָן איך זיי אייך נישט דערצעהלען. איהר וועט מיר דעריבער מוחל זיין, וואָס אין דעם היינטיגען „וואָס געהערט און וואָס געזעהן" וועט איהר נישט געפינען קיין איין פּ"ט פון דעם אַלעם, וואָס האָט זיך פערלאָפען אין שטאָדט. דערפאַר אָבער וועל איך אייך בעקענען מיט די מקומות, אין וועלכע איך געפין זיך אויף אורלויב און געניס פון גאָט'ס ליכטיגער וועלט, זאַפּ איין מיט מיינע לונגען די הערליכע לופט, וואָס גאָט האָט געשענקט מיט דער פולער מאָס — דאָס ווינקעלע, וואָס רופט זיך כזשאַנסטאָוו.

נישט אַנדערש, נאָר אין הימעל האָט מען מיט דער פולער האַנד אַראָבגעלאָזט אויף דער ערד אַ גאַנצען זאַפּאַס מיט געזונדער וואַלד-לופט און דאָס אַלץ האָט זיך קאָנצענטרירט אין כזשאַנסטאָוו. דאָס איז אַ שטיל ווינקעל אויף דער ערד, וואָס איז זעהר וועניג אויסגענוצט געוואָרען פון דער מענשהייט. לעצטענס ערשט האָבען עס מענשען ענטדעקט, קומען אַהער אויף די זומער-חדשים און פאָהרען אַוועק מיט די בעסטע איינדריקען. דאָ קאָנען די צורייצטע נערוועו געזונד ווערען. עס איז שטיל, רוהיג, נישאָ דער הו-הא פון אָסטראָוו, מען לויפט נישט 15 מאָל אין טאָג צו דער סטאַציע און מען שרייט נישט און מען פילדערט נישט, אַזוי ווי אַ הייליגע שטילקייט און רוהיגקייט וואָלט דאָ אַלץ אַרומגענומען. ס'דאַכט זיך דיר אויס, אַז דו ביזט איינער אַליין אין דעם הערליכען גן-עדן, וואָס גלעט דיר דיין לייב און טהוט גליקזעליגען דיין נשמה. אָפּטמאָל פערגעסטו, אַז עס עקזיסטירט איבערהויפּט אַ וועלט, וואָס איז איינגעטיילט אין שטעדט, וועלכע האָבען אָספּאַלטירטע גאַסען מיט אַדורכלויפענדע אויטאָ'ס מיט דעם גאַנצען מענשען-געווירבעל. דו בעוואונדערסט די הערליכע נאַטור און דו קאָנסט זיך נישט אַנזעטיגען מיט איהר שעהנהייט. דו ווערסט ווי פערשיכור'ט פון דער גרויסער שפע, מיט וועלכער עס איז רייך דער וואַלד.

ווייניג מענשען קומען נאָך דאָ אַהער, אפשר איז עס דערפאַר, ווייל עס איז ווייט פון אַ סטאַציע און אפשר דערפאַר, ווייל די מענשען-חיה קאָן זיך נישט אָבגעוואוינען פון טומעל און וויל שטענדיג זיין צווישען מענשען, כדי מען זאָל איהם זעהן און בעמערקען.

דאָ אין כזשאַנסטאָוו דאַרף מען נישט האָבען די אַלע ספּעציעלע דאַטשע-קאָסטיומען, וואָס מען נעמט ווי געוועהנליך מיט נאָר כדי יענעם צו בעווייזען, אַז מען האָט געשמאַק און אַז מען קאָן זיך קליידען אָנשטענדיג און מיט לייטען גלייך. פונדעסטוועגען אָבער, נישקשה, פון יאָהר צו יאָהר קומען דאָ אַהער אַלץ מעהר געסט, וועלכע ווערען בעגייסטערט פון דעם הערליכען דאַטשע-אָרט, וואָס רופט זיך כזשאַנסטאָוו.

אין קעניגרייך פון די פּאָטאָצקי'ס.

כזשאַנסטאָוו ליגט זעהר נאָהנט פון קאָניעצפּאָל, אָדער ווי יודען רופען עס „אָוועפּאָלע", נאָר כזשאַנסטאָוו געהער צום מאַיאָנטעק פון גראַף פּאָטאָצקי, וועלכער האָט דאָ זיין פּאַלאַץ און וועלכער בעזיצט גאַנצע שטחים ערד, וואַלד און אויך אַ רייהע אונטערנעהמונגען. אַזוי, למשל, געהער אויך די קופּער-וואַלצאָווניע, וואָס עקזיסטירט שוין אַנ'ערך פון 120 יאָהר און ווערט היינט בעטריבען דורך דער פירמע בערענשטיין און שותפים — צום גראַף פּאָטאָצקי. דאַן האָט ער אויך מיהלען, סאַדזאָוועקעס מיט פיש א. ז. וו.

אין גאַנצען דאַרף וואוינט סך-הכל איין יוד, אַ שווייגער, וועלכער נעמט די מילך... נישט פון פּאָטאָצקי'ס הויף, נאָר פון פּאָדלאַשע, 6 קילאָמעטער פון כזשאַנסטאָוו. דאָס איז אָבער נאָך נישט משמע, אַז די פּאָטאָצקי'ס האַנדלען נישט מיט קיין יודען, פערקעהרט, זיי בעציהען זיך צו יודען זעהר סימפּאַטיש און די גאַנצע מילך פון פּאָטאָצקי'ס מאַיאָנטעק נעמט אָן אַ יוד פון סאָסנאָוויץ. אויך מיט דער מיהל פערוואַלטעט אַ יוד.

אין „קעניגרייך" פון די פּאָטאָצקי'ס איז נישט פערהאַן קיין סימנים פון אַנטיסעמיטיזם. מען דערצעהלט, אַז דער פּריץ האָט צונויפגערופען די פּויערים און זיי אַנגעזאָגט מיט'ן האַרבען וואָרט, אַז אַזוי ווי די יודען קומען דאָ אַהער אויף זומער-וואוינונג און די פּויערים פערקויפען זיי זייערע פּראָדוקטען, זאָלען זיי זיך בעציהען מיט אַכטונג צו די געסט. און דאָס בעמערקט מען טאַקי אויף שריט און טריט. דורך דער גאַנצער צייט זינט כזשאַנסטאָוו איז געוואָרען אַ זומער-רעזידענץ, אַ קימאַל פון 10 יאָהר, האָט נאָך נישט געטראָפען קיין פאַל, אַז מען זאָל אַ יוד בעליידיגען. פיהלען זיך טאַקי די געסט דאָ פריי, שפּאַצירען אַרום ביז שפּעט אין דער נאַכט און פיהלען אָן די לופט מיט זייער אַרומשטיפען און לאַכען.

אַ טשענסטאָכאָווער קאָלאָניע.

אין אַנדערע אָברוה-ערטער, ווי למשל, קאַמינסק און אפילו אָסטראָוו, פערבלאָנדזשען מענשען פון פערשידענע שטעדט פון פּוילען. כזשאַנסטאָוו דאַגעגען איז אויסשליסליך ביז-איצט אַ טשענסטאָכאָווער קאָלאָניע. דאָ וועסטו נישט טרעפען קיין איין גאַסט פון אַנ'אַנדערער שטאָדט, אויסער פון טשענסטאָכאָוו. נישט קוקענדיג דערויף, וואָס כזשאַנסטאָוו געהער צו קעלצער וואָיעוואודזטוואָ און איז נישט ווייט פון

א. ש. יוריס.

דער „נאציאנאלער ביתן".

ס'איז דער נאציאנאלער פאוויליאן אין דער תל-אביב'ער אויסשטעלונג. א בעשיידענער פאוויליאן ביי דער זייט פון „תוצרת הארץ". א מין סימבאלישער אנזאג און רעאלע דעמאנסטראציע פון דער פריאריטעט פון דער נאציאנאלער איניציאטיוו לגבי דער פריוואטער — אז ווי גרויס עס זאל נישט זיין דער כוח פון פריוואטען אונטערנעהמונגס-גייסט, איז ער אבער געבינדען מיט דער וויכטיגסטער פאראויסזעצונג פון דעם פיאניר-גייסט און פיאניר-טהאט מצד די נאציאנאלע פינאנץ-אינסטרומענטען. אין א גאנצע רייהע פון זעלטען שעהן-געלונגענע דיאגראמען ווערט דער דאזיגער אמת מיט מאטעמאטישער גענויאיגקייט דאקומענטירט.

לאמיר זיך דאסמאל אבשטעלען אויף איינעם פון די דאזיגע פינאנץ אינסטרומענטען, דעם קרן-היסוד, וואס איז דער „אינוועסטיציע - פאנד" — דער מלוכה'שער פאנד פון דער יודישער אגענץ אין לויף פון זיין 13-יעהריגער עקזיסטענץ. אלזא פון 1291—19:4 האט אט דער פרייוויליגער פאנד אריינגעבראכט אזא בעדייטענדע רעלאטיווע סומע פון 5 מיליאן פונט. די דאזיגע סומע איז אויך א שפיגעל-בילד פון אונזער מאטעריעלער לאגע אין נאר דער וועלט — ווי אויך א טרייער טערמאמעטער פון דער ציוניסטישער געזינונג צומאל „טראץ דער שלעכטער לאגע". אזוי האט דאס רייכע מלחמה-געווינערישע פראספעריטי אמעריקא געגעבען 49 פראצענט, בשעת דאס פון דער מלחמה - אויסגעפרעסטע פערהונגערט-פערדלות'דיגע אייראפא—26 פראצענט, אזוי האט דאס געוויס גענוגרייכע פערטיל-מיליאניגע ענגלישע יודענטום געגעבען נאר 5 פראצענט, בשעת דאס קוים זיבציג טויזענד קעפיגע זיד-אפריקאנישע יודענטום אזש 9 פראצענט — ס'איז געווען א מין וועטגעלויף צווישען פראספעריטי און געזינונג — צווישען די רייכע פעטערס און די אמעריקא - קרובים, ווער יועט וועמען איבעריאגען אין דער געב-וויליגקייט און קרבנות-גרייטשאפט.

אויף וואס זענען אוועק אט די פינף מיליאן קרן-היסוד געלדער? אויף דעם גיט אונז אנ'ענטפער דער הוצאות-דיאגראם. אויף דעם ערשטען פלאץ פיגורירט לאנדווירטשאפט מיט א סומע פון 1.640.000 פונט. דאס גיט אונז צו פערשטעהן, אז דער יסוד פון אויפבוי אזז לאנדווירטשאפט און אז דערין קאן מען זיך נישט פערלאזען אויף א גוטען אדער שלעכטען פריוואטען ווילען. אויף א יא אדער נישט-רענטאבעליטעט אין דער געגענווארט צי אפילו נאהנטער צוקונפט. לאנדווירטשאפט איז די צענטראלסטע אויפגאבע פון ציוניזם — און די אויפגאבע מוז אין דער ערשטער ליניע רעאליזירען די נאציאנאלע אויבערשטע אינסטאנץ אין א מלוכה-מאסשטאב. דעם צווייט-גרעסטען פלאץ פערנעמט ערציהונג מיט א קנאפען מיליאן פונט. דאס איז א בעווייז, אז דער ציוניזם האט בעטראכט די אויפלעבונג פון דער העברעאישער שפראך און די ערציהונג פון נייעם דור אין אונזער גייסט אלס צווייט-וויכטיגסטע אויפגאבע פון דער יודישער רענעסאנס - בעוועגונג. דאס איז אבער פון דער צווייטער זייט א גאר אנגעוועהטאגטער פונקט, ווייל פון שטענדיג האבען מיר געהאלטען, אז ס'איז די אויפגאבע פון דער ארץ-ישראל'דיגער רעגירונג צו פינאנסירען דאס שול-וועזען פון דער לאנדס-בעפעלקערונג, דערין אלזא אויך אונזער שול-וועזען, בפרט, אז מיר ליפערען געוויס צוויי דריטעל שטייערען אין דער רעגירונגס - קאסע. דאס זעלבע פראבלעם גילט פאר אונזער געזונדהייטס-בודזשעט, וואס האט פערשלינגען א 327.000 פונט קרן-היסוד געלד. הגם מיר קאנען שטאלץ זיין, אז מיר האבען דערמיט פערטריבען די מאלאריע פון אונזערע פעלדער און טראכאם פון די טייערע קינדער-אויגעלעך— אבער אויך דאס איז פליכט פון יעדער לאנדעס - רעגירונג. די צוויי פונקטען אין בודזשעט האבען מיר בעטראכט פון א פינאנציעלען אינוועסטיציע-שטאנדפונקט אלס א אומפרוכטבארע אויפגאבע, אלס א „פאנד פערדו", וועלכער קעהרט זיך קיינמאל נישט צוריק, ווען מיר וואלטען אט די צוויי בודזשעט-פונקטען געקאנט פערווענדען אויף לאנדווירטשאפט, וואלטען מיר געהאט היינט א דאפעלטע לאנד - בעפעלקערונג, וואס וואלט געוויס מיט זיך געבראכט א דאפעלטען שטאדטישען צוואוקס — סך-הכל א דאפעלטען ישוב. ליידער שטעהט אבער די רעגירונג אויף א „פראצענט נארמע"-שטאנדפונקט בנוגע ערציהונג און היגיענע און לאנגזאם, לאנגזאם הויבט זי זיך אן מיטצובעטייליגען אויף דעם געביט אבער אלץ נאך מיט קליינע סומען.

די ווייטערע בודזשעט-זאצען רעדען צו אונז אויך א גאר לעבעדיגע שפראך.

פאר ארבייט און איינוואנדערינג זענען אויסגעגעבען געווארען איבער א מיליאן פונט. ווען מ'נעמט אין בעטראכט, אז דער ישוב האט ביים סוף מלחמה געצעהלט קוים 50.000 נפשות און איצט — 250.000 — אויב נישט מעהר, קאן מען רוהיג די צאהל פון 155.700 עולים שרייבען אויף דעם קאנטא פון ציוניסטישען איינוואנדערונגס - דעפארטאמענט, וועלכער האט דורכגעפיהרט די דאזיגע ריזיגע איבערטראנספארטירונג. און פערשטעהט זיך, אז דער ארבייטס-אמט האט געמוזט אויך מיטווירקען אין א גאר גרויסען מאסשטאב ביי דער בעשאפונג פון ארבייט און ערציהונג צו ארבייט. גאר אינטערעסאנט איז אבער די ציפער פון קרוב א האלבען מיליאן פונט פאר שטאדטישע קאלאניזאציע. אין דער רעגעל האט מען זיך ביי אונז צוגעוואוינט אין פערזאמלונגען און פרעסע צו דעם בעוואוסטען ציוניסטישען שאבלאן: די נאציאנאלע איניציאטיוו בויט דאס דארף, די פריוואטע איניציאטיוו—די שטאדט. און דא זעהען מיר, אז א סומע, גרויס ווי א דריטעל פון לאנדווירטשאפטליכען בודזשעט, האט די ציוניסטישע עקזעקוטיווע אויסגעגעבען פאר דער ענטוויקלונג פון דעם שטאדטישען ישוב, פאר האנדעל און אינדוסטריע, פאר האנדווערק און קאאפעראציעס.

אבער שוין גאר פערוואונדערט האבען מיך די דעטאלירטע ציפערען אין די בעזונדערע ישוב-פונקטען, ספעציעל אבער אין די אזוי-גערופענע „פריוואטע" קאלאניעס פון דעם פלאנטאציע-ראיאן. לאזט זיך אויס, אז אויך אין דעם „רייכען געגענד" האט נעמוזט דער קרן-היסוד אויספילען וויכטיגע מלוכה - פונקציעס אויף דעם געביעט פון ווירטשאפט און קולטור. אזוי אין פתח תקוה האט דער קרן-היסוד אויסגעגעבען 15.000 אויף קאלאניזאציע, 70.000 אויף ערציהונג, 25.000 אויף עפענטליכע ארבייטען. אין רחובות — 33.000 פונט; אין זכרון-יעקב — 22.000 און אזוי אין יעדער פריוואטער פלאנטאציע-קאלאניע. אלזא אויך דארט, וואו די לאנדווירטשאפט איז געבויט אויף פריוואטער איניציאטיוו, האט געמוזט אונזער מלוכה אינסטרומענט אויספילען וויכטיגע לעבענס-פונקציעס.

דאס ביסעל ציפערען זענען נאר א קליינער טייל פון די דיאגראמען, אויסגעשטעלטע אין נאציאנאלען פאוויליאן. יעדער דיאגראם איז ווערט בעזונדערס בעהאנדעלט צו ווערען. מיר האבען זיך דאסמאל אבגעשטעלט אויף עטליכע פונדאמענטאלע ציפערען, וועלכע ווארפען א בעזונדער און פריידיג ליכט אויף די שעפפערישע ראלע פון קרן-היסוד און דעם אויפבוי - פראצעס פון לאנד, פאלק — און שפראך.

ש. פייגענבוים.

די יודישע טראגעדיע.

פערהאן פאקטען, וואס מאכען נאך בולט'ער אונזער טראגישע לאגע אין דער יעצטיגער צייט (אדער אפשר זענען זיי נאר די טראגיק אליין). די דאזיגע פאקטען האבען אבער געהאט דאס אומגליק מ'זאל נעבען זיי פערבייגעהן, נישט בעמערקענדיג זיי לגמרי אדער אזוי ווי עס וואלט גארנישט פאסירט.

א ביישפיעל, א קורצע יט"א ידיעה: עטליכע יודישע פרויען זענען ארעסטירט געווארען ביי דער ארץ-ישראל-גרעניץ, פערקליידעט אין טיפיש-אראבישען טראכט, ווייל זיי האבען נישט געקאנט ענטפערען אויף די זיי געשטעלטע אראבישע פראגען. אין פלוג דאכט זיך, אנ'אונשולדיגע ידיעה ווי טויזענדער אנדערע ידיעות און דאך וויפיעל טראגיזם, וויפיעל גורל-ביטערקייט ליגט אין איהר.

עטליכע יודישע פרויען, וועלכע האבען זיך צוזאמען געטראפען, אדער גאר דער גורל האט זיי צוזאמענגעברענגט, האבען זיך געוואלט אריינבעקומען קיין ארץ-ישראל: ווער צום מאן, ווער צו ברידער, ווער צו א התן אדער געליעבטען, ווער סתם געהאט די חוצפה צו ווילען בעקומען ארבייט. זיי אלע האט איין גורל געטראפען: ארעסט און דעפארטאציע. ניין, ליעבע שוועסטערן! ס'איז אייך נישט בעשערט צו געניסען פון די פריווילעגיעס, פון וועלכע עס געניסען די האלב-ווילדע בעדואינערינס. הפנים אייער יודישער חן האט אייך פערראטען, צוליעב דעם האט מען אייך געשטעלט פראגען אין אראביש און ארעסטירט.

איז עס נישט קיין איראניע פון גורל, אז אין דער יודישער „נאציאנאלער היים" דארף מען ביים אריינקומען בעהאלטען אונזער יודישען אויסזעהן, אונזער פנים, אונזער פיזיאנאמיע...

און די אראבער פון ארום ארץ-ישראל? פאר זיי, פאר זיי זענען ברייט געעפענט די טויערען פון דער „יודישער נאציאנאלער היים"... זיי דארפען קיין הכשרה, קיין וויזעס, קיין סערטיפיקאטען. פאר זיי זענען פרעמד די שבעה מדורי גיהנום, וואס א יוד דארף דורכמאכען פון הכשרה, ביז דעם אויסגעטרוימטען סערטיפיקאט... זיי שטראמען קיין ארץ-ישראל פראנק און פריי פון אלע דריי זייטען (א נס, וואס די פירטע זייט איז דער ים...)

איך ווייס נישט, צי האבען מיר געהאט דאס גליק, אדער אומגליק, וואס ענגלאנד האט דעם מאנדאט איבער ארץ-ישראל בעקומען (ווענען דעם וועט אורטיילען די געשיכטע). אבער איינס איז קלאר: ענגלאנד, אלס די גרויס-בריטאנישע מלוכה איז צו גוט, איז צו איינגעפונדעוועט און איינגעווארצעלט, זי זאל קענען פיהלען דעם טעם פון א נע-ונד'ניק. צופרידענע מענשען קענען זעלטען ווען געריהרט ווערען... ביי זיי איז פערטעמפט דער הוש פון מיטגעפיהל. די גאוה'דיגע זיהן פון אלביאן קוקען אויף אונז אויב נישט ווי אויף „נויטיווס" איז כאטש פון אויבען אראב...

מיר און זיי זענען צוויי וועלטען, מיר די געררודפ'טע און געטרעטענע, זיי די שטאלצע און הערשענדיגע. פאר זיי איז פרעמד דאס געפיהל היימלאזיגקייט, וואגלענישען אדער זיין א אומגעבעטענער גאסט...

טאג-טעגליך שפייזט אונז די פרעסע מיט איוב-בשורות פון גירושים. היינט דייטשלאנד, מארגען טערקיי, דא לאזט מען אונז נישט אריין, פון דארטען וויזט מען אויס פליטים און אזוי כסדר אהן אנ'עק. האט מען אונז יא עפיס געגעבען א ווינקעל אויפ'ן ערד-קויל, וואו מען וואלט קיינעם נישט געווען איבעריג, קיינעמ'ס ברויט אויסגעדינגען, נור מיט שווערע פראצע אונזער ברויט זיך פערדינט, טא זעהט וואס וואס פארא מיטלען יודישע פרויען דארפען בענוצען, כדי אהינצוקומען.

האט קיין פאראיבעל נישט טייערע שוועסטערן, וואס אייערע ליידען רופען ביי אונז נישט ארויס דעם געהעריגען רעזאנאנס, דעם ווייטאגליכען אבקלאנג. אויף וואס פריהער, אויף וואס קודמ'ער זאלען מיר לאזען הערען אונזער צוויטאג'דיגען אויסגעשריי, אונזער ביטערקייט, צי פאר אייך, אדער פאר די טויזענדער יודישע משפחות קראנקע און שוואכע, יונגע און אלטע, פרויען און קינדער, וועלכע מוזען אלעס אויף הפקר לאזען און נעמען דעם וואנדער-שטעקען אין האנד (טערקיי); צי פאר אייך אדער פאר די טויזענדער אומגליקליכע יודישע קינדער אין דייטשלאנד, וואס זייער לעבען ווערט אזוי פערביטערט און פערגאלט?

אדרבה, זאגט אליין...

קעלץ, איז דערוויל כושאנסטאו אקופירט געווארען פון טשענסטאכאווער און עס רופט זיך טאקי דעריבער טשענסטאכאווער קאלאניע.

הלכות אכילה.

עסען שפיעלט אין מענשליכען לעבען א געוויסע ראלע, ווארום ווי זאגט דאס שפריכווארט: „פון עסען לעבט מען". אויב אבער עסען האט א געוויסע בעדייטונג אין דער שטאדט, איז עס אבער אויף דער דאטשע דער עיקר שבעיקרים און איך זאג פון פאראויס, אז דער יעניגער, וועלכער קאן נישט עסען (פאקטיש פאסט זיך דא אריין דאס ווארט: פרעסען) מיט'ן גאנצען מויל, דער טאר אויף קיין זומער-וואוינונג נישט קומען און ווער שמועסט אין א פענסיאנאט טאר זיך זיין פוס נישט געפונען.

דא ווערט קולטיווירט דאס מין עסען, מען שטודירט מיט אלע פיטשעווקעס דעם שולחן ערוך פון הלכות אכילה און ווער עס קאן טאקי נישט עסען ווערט דא פעררעכענט פאר א לא-יצלח. מען בעטראכט אזאלכען פאר אנ'איגוואליד און אדער מען שעהמט זיך מיט איהם, אדער מען בעדויערט איעם מיט א רחמנות-פנים. דערפאר אבער ווערט פעררעכענט פאר א העלד דער, ווער עס קאן א סך עסען און וואס מעהר ער עסט, אלץ מעהר אנזעהן האט ער ביי די איבריגע געסט.

איך וויל אייך דא אויסזאגען א סוד, אז אין אונזער פענסיאנאט זענען גראד די פרויען די אמת'ע פרעספער-העלדען, אזוי, אז וויפיעל איין פרוי קען אויפעסען, קאגען דאס נישט בעווייזען קיין אנדערע 2 מענער. אודאי זענען אויך פערהאן אויסנאהמען: עס איז דא ביי אונז א פריילין, וועלכע קען נישט, אדער וויל נישט עסען, ווערט זי טאקי קריטיקירט פון די געסט און מען ווייצעלט זיך אויף איהר חשבון, אז מען וועט זי אוועקשיקען אין א קינדער-פענסיאנאט...

דאס איז טאקי א זעלטענער אויסנאהם. פאקטיש אבער ווערען דא געהאלטען עקזאמענס וועגען עסען און ס'טרעפט טאקי, או ווען א גאסט (אין דעם פאל אויך א פרוי), וועלכע האט אויף פריהשטיק, למשל, אויפגעגעסען א 6—7 זעמיל, א דריי—פיער שטיקלעך ברויט מיט פוטער, אייער, קעז און הערינג און עטליכע גלעזער קאווע אדער קאקאא, זאל פלוצים אין מיטען דערינען זאגען דער בעדינערין, אז זי וואלט נאך עפיס געגעסען, ווען מען זאל איהר מאכען א באבקע פון א 4—5 אייער...

מיט איין ווארט — ווער עס קאן נישט פרעסען, זאל אין פענסיאנאט נישט קומען, וואו דער הויפט - פונקט און די וויפטיגסטע טייל פערנעמט די הלכות-אכילה.

דער פענסיאנאט.

אין כושאנסטאו איז פערהאנען איין איינציגער פענסיאנאט. היירינען סעזאן האבען געזאלט זיין צוויי פענסיאנאטען, נאר איינזעהענדיג, אז ביי צוויי פענסיאנאטען וועלען נאר געניסען די געסט, צוליעב דער קאנקורענץ, האבען ביידע פענסיאנאטניקעס געמאכט יד-אחת און זיך פערלעגט א שותפות-געשעפט א. ד. פ.: „סאנדאמיערסקי-פאקטאר-פענסיאנאט". פאקטיש אבער ווערט דער פענסיאנאט אנגערופען אויף דעם נאמען פון גרינדער, אונזער בן-עיר אביגדור סאנדאמיערסקי.

דער פענסיאנאט איז איינגעארדענט געווארען אויף א פרימיטיווען אופן. באלד נאך פסח ווערט אבגעדינגען ביי א פויער א כאטע פון עטליכע צימערן, מען מאסט א וועראנדע, מען שטעלט אויף צוויי טישען און — פערטיג דער פענסיאנאט. קיין ווילעס, אזוי ווי אין אסטראוו זענען בכלל נישטא. דערפאר אבער איז אונזער „שר האכילה" פריילין פרימטשע די דערלאנגערין, דער הויפט-נערוו פון פענסיאנאט, ווייל אויסער דעם, וואס זי איז א שווארץ-חנ'עוודיג מיידעל, איז זי גלאט גוט ווי א טויב און אונגעהויער געדולדיג צו אלעמענס קאפריזען.

דא, אין פענסיאנאט, זענען אלע אהן אויסנאהם צופרידען. ווען מען זאל פרעגען א פענסיאנאטניק: נו, ווי געפעלט אייך דער פענסיאנאט, הויבען זיך אן צו שיטען תהילות ותשבחות. און פאקטיש מוז מען אנערקענען, אז דער „פאן וויגדאר"-פענסיאנאט איז גאר א וואוילער, מיט זיינע געשמאקע מאכלים (דאס איז דער עיקר!) און אויך מיט דער פיינער בעהאנדלונג.

אז עס קומט שבת.

א גאנצע וואך איז, ווי כ'האב געשריבען, זעהר רוהיג, אויב ס'ווערט א שטיקעל סומאטאכע, איז עס שבת, אויף ווען די די מענער קומען אנצופאהרען צו די ווייבער און מען ספאצירט משפחה'ווייז אין וואלד, וואו מען שלאגט אויף די געצעלטען: ווער א האמאק, ווער לעזשאקעס און ווער גלאט אויפ'ן גראז.

אויך קומען אראב אין וואלד אריין שבת נאכמיטאג דאס יונגוואר פון קאניעצפאל, וואס כאפט א פלירט. ס'קומען אויך עלטערע פאר-פעלקער, מען צוזעצט זיך אין וואלד און מען געניסט פון דער פרישער לופט. אפט הערען זיך ליעדער און חסידישע נגונים פון קאניעצפאלער שוחט, וועלכער פראוועט אין כושאנסטאו הלכות-דאטשע.

אויב א גאנצע וואך איז די שטילקייט דא א כראנישע, ווערט זי געשטערט, ווען עס קומט שבת.

שאטען-זייט.

יעדע ליכטיגע זייט האט אבער אויך א שאטען-זייט און דאס איז דאמאלס, ווען עס רעגענט. אה, דאמאלס איז נאך ערגער, ווי אין דער שטאדט. דער וואלד שטעהט און רופט: געם מיך, געניס פון מיר, און דו ריהרסט זיך נישט ארויס פון פענסיאנאט און בעדויערסט יעדע מינוט, וואס דו פערלירסט.

א גליק איז נאר, וואס דער רעגען איז קורץ, באלד שיינט אויף די זון און דו לויפסט ווייטער אין וואלד, אבער טיילמאל רעגענט לאנג און דאמאלס פיהלסטו דיך, ווי א געפענטעטע חיה. דאס איז אויף דער זומער-וואוינונג די איינציגע שאטען-זייט.

דער תימנ'ער.

אויף דער דאטשע דרעהט זיך ארום א יונגערמאן, וועלכען מען רופט אברהמ'עלע, און ער איז דער צושטעלער פון די פראדוקטען פאר די דאטשע-געסט.

אברהמ'עלע איז א זעלטענער טיפ. ער זעהט ווי אנ'עכטער תימנ'ער יוד און איז א שם-דבר אויף דער דאטשע.

אברהמ'לע האט גרויסע פערהלומ'טע אויגען. ווען דו קוקסט איהם אן דאכט זיך דיר, אז ער קאן קיין צוויי נישט צעהלען, פאקטיש איז אבער אנדערש. אבהמ'ל האלט קאפ און א דאנק איהם שלאפען די ווייבער רוהיג, וויסענדיג, אז אברהמ'ל וועט שוין אויספיהרען זייערע בעשטעלונגען.

איין גרויסע משפחה.

ווער איז אומשטאנד איבערצוגעבען דאס, וואס מען פיהלט בעת מען האט נישט דעם עול פון הארעוואניע און פון די שטאדטישע פליכטען, נאר מען איז פריי, הפקר'דיג, אזוי ווי די בוימער אין וואלד און דער קארן אין פעלד.

די פענסיאנאטניקעס, וועלכע בעשטעהען פון פערשידענע קלאסען מענשען, ווערען דא ווי איין גרויסע משפחה, און איינער זארגט זיך פאר'ן אנדערען אזוי ווידאס וואלט טאקי געווען איין גרויסע משפחה.

כאראקטעריסטיש, אז בעת דעם עסען, היט איינער דעם אנדערען, אז ער זאל נאר וואס מעהר לייגען אין מויל אריין, אונטערזאגענדיג: עס, עס, דו בעפאהלסט דאך סיי-ווי. אויך איז איינער צום צווייטען זעהר העפליך, און מען איז גליקליך, ווען מען קאן עפיס טהון איינער פאר'ן אנדערען.

עס איז איין גרויסע ליבהארציגע משפחה.

איך האב ביי דער געלעגענהייט אויך בעזוכט דאס שטעדטיל קאניעצפאל און האב פון דארט זעהר אינטערעסאנטע בעמערקונגען. נאר וועגען זיי א צווייט מאל.

לוית.

ווילענער נייעס.

פון דער רעדאקציע.

מיט'ן היינטיגען נומער הויבען מיר אן צו געבען אין אונזער צייטונג ידיעות וועגען אלגעמיינעם לעבען בכלל און יודישען בפרט אין אונזער שכנות'דיגער שטאדט ווילנע און אומגעגענד.

מיר זענען זיכער, אז די הונדערטער טשענסטאכאווער יודען וועלכע שטאמען פון יענער געגענד אדער זענען פערבינדען מיט'ן דארטיגען יודישען ישוב, וועלען מיט צופרידענהייט אויפנעמען אונזער דאזיגע מיטטיילונג.

גלייכצייטיג מאכען מיר אויפמערקזאם, אז דערמיט, וואס אונזער צייטונג וועט פון היינט אן פערשפרייט ווערען אין דער ווילנער סביבה, וועלען אונזערע אנאנסען-געבער, א דאנק דעם האבען א גרעסער פעלד צו רעקלאמירען זייערע סחורות.

די רעדאקציע.

נישט בלויז דין, נאר אויך רחמים!

פערגאנגענע וואך האט דער מורה-הוראה אין נאמען פון דער קהלה ארויסגעלאזט א „התראה חמורה" געגען די, וואס לאזען שחט'ן עופות ביים ווינקעל-שוחט, אסרנ'דיג דאס פלייש אלס נבילה און טריפה, ווי אויך דאס גאנצע געשיר, וואס קומט אין בעריהרונג מיט דעם אונלעגאל געשחט'ענע פלייש א. ז. וו.

געוויס האט די קהלה רעכט, אויב זי טרעט אזוי שטרענג ארויס געגען דעם בענוצען אן'אונלעגאלען שוחט, דען דערמיט גראבט מען אונטער דעם גאנצען יסוד, אויף וועלכען די קהלה האלט זיך און מען ברענגט אריין א דעמאראליזאציע אין די עיקרים פון די קהלה-תקנות.

עס פרעגט זיך אבער: צי איז דער קהלה בעוואוסט, אז דער דאזיגער שוחט איז אן'אומגליקליכער פליט פון דייטשלאנד, וועלכער האט זיך היע בעזעצט, אנכאפענדיג זיך, ווי איינער וואס טרינקט — אין א שטרוי, און שטיצענדיג זיך אויף זיין היעגען ארימען שוואגער, וועלכער האט זיך איבער איהם דערבארימט און איהם אריינגענומען מיט זיין פרוי און צוויי קליינע קינדערלעך אין זיין ענגער, קליינער וואוינונג, טיילענדיג זיך מיט איהם מיט'ן ביסעל ברויט. וואס זאל אט די דאזיגע אימגליקליכע פאמיליע טהון? צו וואס קאן איך אזא יוד, וועמעס פראפעסיע איז שחיטה פון כמה יאהרען — נעמען? דער יוד בעט זיך רחמים, די קהלה זאל איהם געבען די מעגליכקייט צו פערדינען עטליכע זלאטעס א וואך, זאל זיין אלס געהילף-שוחט, זאל זיין ביי עפיס אנדערש, ביז עס וועט איהם געלונגען צו בעקומען אלס פליט א סערטיפיקאט קיין א"י.

פארוואס זאל מען זיך נישט איבער אזא פליט דערבארימען? וואס האט נאך ווילנע בכלל געטהון פאר די אומגליקליכע דייטשע פליטים? פארוואס זאל ווילנע נישט קענען צוהילף קומען דער איינציגער פאמיליע?

נישט בלויז דער הומר-הדין דארף דאמינירען, נאר אויך רחמים, און די קהלה מוז זוכען אן'אויסוועג דעם דאזיגען יוד צו געבען א מעגליכקייט צו לעבען.

מעשה להכעיס.

דער ספארט-קלוב „גוויאזדא—שטערן", אייגענטליך די לינקע „פועלי ציון", האבען נישט געפונען קיין פאסענדיגערע צייט איינצוארדנען א לוסטיגען הומאריסטישען אווענד מיט פרעהליכע אטראקציעס, ווי דעם פערגאנגענעם שבת-צו נאכטס, ווען דאס גאנצע יודענטום איז איינגעהילט אין טיעפען טרויער צוליעב'ן טויט פון גרויסען נאציאנאלען דיכטער, וועמענס קערפער איז נאך נישט געווען צו קבורה געקומען און איז בהזקת „מתך מוטל לפניך" און גלייכצייטיג אויך אין די טעג פון שטרענגען נאציאנאלען טריוער צוליעב'ן חורבן בית-המקדש.

צו איז דאס נישט מעשה להכעיס, פשוט שענדליכע דעמאנסטראציע, צו ווייזען, אז זיי רעכענען זיך נישט מיט די וועהטאגען פון אונזער פאלקס-נשמה און מיט אלעם, וואס איז אונז הייליג?

און ווייטער: דעם זאל פון יודישען ספארט - פעראיין „מכבי" האבען זיי נישט געפינען פאר פאסענד צו דינגען, נאר דוקא דעם זאל פון אן'אנטיסעמיטישער געזעלשאפט, וועמענס טאשען זיי האבען אנגעפולט מיט ארימע פראלעטארישע גראשענס.

א דונער דערהרג'עט 2 מענשען.

בעת א געוויטער אין דארף פיעכאוו האט א דונער שטערבליך געטראפען דעם 16-יעהריגען יאן נאפיעראלא און דאס 1 יעהריגע קינד קאזישימיערוש פאדמא. טראץ דער באלדיגער רעטונגס-אקציע איז נישט געלונגען זיי אבצוראטעווען.

א שרעקליכע שרפה מיט מענשליכע קרבנות.

אין דארף קעלטשיגלאוו הינטער וויעלון איז אין דער ווירטשאפט פונ'ם פויער א. קאפערסקי אויסגעבראכען א שרפה, אין וועלכער ס'זענען געפעליך פערברענט געווארען דאס הויז, די שטאלען און א שייער.

*) בעת דעם ראטעווען דעם אינוועטאר פון די ברענענדע געביידעס איז אראבגעפאלען דער סופיט אויף דער 19-יעהריגער פעלאגיא טאקארז, וועלכע איז פערברענט געווארען לעבעדיגערהייט. איהר צו הילף זענען געקומען: איהר ברודער סטאניסלאוו, דער 23-יעהריגער באזשעק סודזשיק, דער סאלטיס אנטאני קאפערסקי און דער קאמענדאנט פון די פייערלעשער סטעפאן אלאשינסקי. זיי אלע זענען אזוי שטארק אבגעבריהט געווארען, אז בעוואוסטלאזע פון די גרויסע יסורים האט מען זיי געמוזט אריבערפיהרען אין ווילנער שפיטאל אריין.

דער געזונדהייטס מצב פון די אבגעבריהטע איז זעהר אן'ערנסטער. ס'איז פעסטגעשטעלט געווארען, אז די שרפה איז ענטשטאנען פון אן'אונטערצינדונג. מען איז וועגען דעם חושד א געוויסען יוזעף קולאק, וועלכער איז ארעסטירט געווארען.

פערוואונדעט א שמוגלער.

ביז מיט א קורצער צייט צוריק האט די דייטשע גרעניץ-וואך טאלערירט די שמוגלער, וואס האבען אריינגעשמוגעלט פון פוילען נאך דייטשלאנד תבואות. לעצטענס האט זיך אבער די דאזיגע בעציהונג מצד די דייטשען געענדערט און די דייטשען פערפאלגען שטארק די פוילישע שמוגלער.

נעהענטער אנדכטען איז דורך דער דייטשער גרעניץ וואך פערוואונדעט געווארען אין האנד דער 20-יעהריגער וואצלאוו פיעטרזשאק פון דארף קאמינסקא (גמינע פרזשיסטיין), וועלכער האט צוזאמען מיט 5 אנדערע געשמוגעלט לובין איבער דער גרעניץ. פיעטרזשאק האט נאך בעוויזען אריבערצולויפען די גרעניץ נאך פוילען, וואו מ'האט זיך מיט איהם פערנומען און איבערגעפיהרט אין שפיטאל נאך קרזשעפיץ.

פייערליכע טרויער-אקאדעמיע לכבוד דעם אנדענקען פון ח. נ. ביאליק.

מאנטאג אווענד, אין טאג פון דער קבורה פון חיים נחמן ביאליק, איז פארגעקומען אין „מכבי"-זאל, איינגעארדענט דורכ'ן פעראייניגטען טרויער-קאמיטעט, א פייערליכע טרויער-אקאדעמיע.

מיט'ן שפילען דורכ'ן „מכבי"-ארקעסטער די „התקוה" מאכט זיך אוועק דער פארהאנג און עס בעווייזט זיך די שעהן-דעקארירטע ביהנע (אויסגעפיהרט דורך ה' חיים דאווידאוויטש) מיט ביאליק'ס און הערצל'ס בילדער, מיט ציטאטען פון ביאליק'ס שיר „אחרי מותו", מיט פענער פון ביידע זייטען סצענע איינגעהילט מיט שווארצע קרעפע. ארום דעם טיש זיצען פארשטעהער פון אלע ציוניסטישע ריכטונגען.

נאך דעם ווי עס עפענט די אקאדעמיע דער פרעזעס פון דער ציוג. ארג. ה' יעקב שאיא, האלטען איינדרוקספולע, אינהאלטרייכע, שעהנע רעפעראטען די ה"ה: שלמה טויבענפליגעל און אברהם מאיעראוויטש, וועלכע רעדען וועגען דער אונשטערבליכקייט פון גרויסען נאציאנאלען דיכטער ח. נ. ביאליק, פערגלייכענדיג איהם צו די נביאים, צו די גרעסטע עפאכען מאכער און צו די ליכטיגסטע געשטאלטען אין דער היסטאריע פון יודישען פאלק. די רעדעס מאכען א שטארקען איינדרוק אויף די צוהערער און די פרעלעגענטען ווערען בעשאנקען מיט שטארקע אפלאדיסמענטען.

עס קומען דאן פאר דעקלאמאציעס פון ביאליק'ס שירים דורך פרל. רוטקא לייזעראוויטש און יאכימאוויטש, וועלכע דעקלאמירען זעהר שעהן; צווישען די דעקלאמאציעס פיהרט אויס פערשידענע טרויער-שפילען דער „מכבי"-ארקעסטער.

נאכדעם ווי עס רעציטירט ביאליק'ס שיר „אל השחיטה" ה' יוסף שאיא, וועלכער נעמט שטארק אויס ביי אלע, האלט אן'אינטערעסאנטע שלוס רעדע וועגען ביאליק'ן פרעזעס יעקב שאיא, און מיט'ן געזאנג פון „תחזקנה" פון ביאליק'ן ענדיגט זיך די זעהר איינגעגעבענע טרויער-אקאדעמיע.

א יאהר „אבפערטיג-געלד".

די וואך איז געווארען א יאהר, זייט ס'איז געגרינדעט געווארען, א דאנק דער איניציאטיוו פון ה' יוסף שאיא, ביי דער מיטווירקונג פון ה' העניך יאכימאוויטש און עוזר אובערבוים — דאס „אבפערטיג-געלד", וואס נעמט אויך ארום דאס פערוואלטען מיט'ן „הכנסת אורחים".

עס איז אדורך א קיילעכדיג יאהר און דאס פרעזידיום, וועלכעס בעשטעהט פון די אויבענדערמאנטע פערזאנען, מיט דער בעטייליגונג פון די קאמיטעט-מיטגלידער ה"ה: ראובן הערשבערג, יוסף בוימאן, גאלדמאן, לייב בלאה א. א. האבען א דאנק זייער אינטענסיוויטעט זיך גוט ארויסגעוויקעלט פון די שווערע לאסטען, צוליעב דעם גרויסען אונערווארטעטען אורחים-שטראם (3684 מאן), מאכענדיג דערביי נאך גרויסע אויסבעסערונגען אין דער ראזיגער אינסטיטוציע, אזוי, אז ווי די אורחים בעהויפטען, איז דאס ווילנער הכנסת אורחים מיט זיינע ארדנונגען כמעט איינציג אין פוילען.

א שאד נאר, וואס מאנכע פון די צאהלער ווייזען ארויס מאנגעל אין פערשטענדניש פאר דער נויטיגער אינסטיטוציע, צוליעב וואס די קאסע ליידט א דעפיציט און די טעטיגקייט איז דאדורך זעהר בעשעערט.

מיר גיבען דא איבער דעם יאהר-בילאנס פון „מעות-ענים" און „הכנסת אורחים:

אורחים אין צאהל פון 3684	6976 זל.
פאר ברויט (2754 האלבע קילא)	379 „
טעע מיט צוקער	145 „
הכנסת-אורחים-אויסהאלטונג	1101 „
וועש-זאכען	285 „
עלעקטרי אינסטאלאציע, פלאט א.ד.ג.	115 „
דרוק מאטעריאלען	132 „
אינקאסענטען	992 „
	10.125.00
איינקונפטען	9923.64 זל.
דעפיציט	201.54 „

צי מוז עס זיין דוקא שבת פארמיטאג?

צו דער אויפמערקזאמקייט פון דער שטאדט-פערוואלטונג!

ביי די יודישע שפאצירענדע, וואס געהען שבת פארמיטאג אין פארק אריין, רופט ארויס גרויס פערדרוס דער פאקט, וואס גראד דאמאלס געפינט מען פאר נויטיג צו קעהרען דעם גארטען און דער יודישער עולם מוז אין זיך אריינגאטעמען וואלקענס שטויב, אנשטאט צו געניסען פון דער פרישער לופט.

עס פרעגט זיך דעריבער: צי וואלט נישט כדאי געווען, שאנעווענדיג די יודישע בעזוכער, צו קעהרען אביסעל פריהער, זאל מען זאגען 5 פארטאגס, אז א זייגער 8 זאל שוין דער פארק זיין אויסגעקעהרט?

שטורם מיט מענשליכע קרבנות.

פערגאנגענעם מיטוואך איז איבער ווילנע און אומגעגענד אדורכגעגאנגען א שטורם בעגלייט מיט דונערן און בליצען, וועלכער האט געבראכט שווערע פארפאלען.

אין דארף וויערזשכואס האט אין הויז פון פויער פאדימא אריינגעשלאגען א דונער, וועלכער איז אריין דורכ'ן קוימען און געהרג'עט אויף טויט פאדיא'ס אנדערטהאלב-יעהריג קינד, ווי אויך דעם 17-יעהריגען ברודערן זוהן יוזעף פאדימא, וועלכע האבען זיך געפונען אין דער קוך. דאס הויז איז אויך ארומגעכאפט געווארען פון פלאמען און אינגאנצען פערברענט געווארען אויף קויל מיט אלע שטאלען.

אויך אין דארף קורעב זענען פערברענט געווארען די שטאלען פון פויער פיאטר שעווטשיק.

אין דער זעלבער צייט האט אריינגעשלאגען א דונער אין די אנטענע פון ד"ר וואגנער, שלאנסקא גאס, נור א דאנק דעם וואס די אינסטאלאציע איז געווען בעערדעט, האט דער דונער קיין שום שאדען נישט פערורזאכט.

אין דער פלומפ וועט נישט אויספעהלען קיין וואסער.

ענדליך ווערט צוגעטרעטען צו לעזען די וואסער-פראגע, וואס האט ביז אהער פערשאפט דער שטאדט א סך פערדרוס און עס ווערט שוין געבויט אויפ'ן נייעם מארק א גרויסער רעזערוואר פון 30 קוביק-מעטערדיגען חלל, וואו דאס וואסער וועט זיך אנזאמלען איבער נאכט.

אזעלכע רעזערוואארען וועלען אויך אינסטאלירט ווערען אויפ'ן פלאץ לעגיאנוב און ביים מאגיסטראט.

ער פיהלט זיך דארט גוט...

אונזער כרינאוויעצקי'ן („פאקסטראט") איינעם פון די טרויעריג - בעריהמטע העלדען פון די לעצטע אנטיסעמיטישכוליגאנישע ארויסטרעטונגען, האט הפנים ווידער זיך פערגלוסט צו לאזשירען אין די תפיסה מויערען, אין וועלכע ער איז ערשט דריי מאל כסדר געזעסען, ווייל שוין ווידער איז ער איינגעזעצט געווארען אין תפיסה, אבער דאסמאל פאר אן'אונמאראלישע טהאט, וואס ער איז בעגאנגען איבער א מינדעריעהריגער.

אכטונג האנדווערקער!

דער יודישער האנדווערקער פעראיין אין ווילנע מאכט בעקאנט, דאס דער סעקרעטאריאט פון פעראיין איז טעטיג 2 מאל אין דער וואך: פון 8 ביז 10 30 אווענד אין לאקאל פון דער שולע „יבנה": זונטאג פאר די צעכען און מיטוואך ספעציעל פאר אינטערעסאנטען, וועלכע ווילען אדורכפיהרען האנדווערקער-קארטען.

צוליעב קאנקורענץ...

פערגאנגענעם דינסטאג האט ארויסגערופען א גרויסע מהומה אין מארק דער פאקט, וואס שטייער-בעאמטע האבען געמאכט מעהרערע ארימע מארקשטעהער פראטאקאלען פאר האנדלען אדן פאטענטען.

ווי מען שמועסט, זאל דאס זיין א נקמה-אקט פון א געוויסען טרויריג-בעקאנטען אויבסט-הענדלער לגבי זיינע קאנקורענטען.

גרויסע פילם - רעדע פון זאב זשאבאטינסקי.

אין קורצען וועט אין אונזער שטאדט דעמאנסטרירט ווערען דער פילם פון זאב זשאבאטינסקי א. נ. „לאזט יודען אריין קיין ארץ ישראל". דער פילם איז אין דער יודישער שפראך, דויערט אנדערטהאלבען שעה, רייך אילוסטרירט און האט איבעראל אן'אויסערגעוועהנליכען ערפאלג.

אבקלאנגען פון יענע טעג...

דינסטאג איז געשטאנען פאר'ן געריכט דער סטודענט אולריך, א בעקאנטער ענדעק מיט זיינס א חבר, וועלכע זענען דורך דער פאליציי אנגעקלאגט געווארען פאר פערשפרייטען פלוג-בלעטלעך, וואס רופען צו באיקאטירען די געשעפטען פון די סוחרים שעראדזקי און שמולעוויטש.

דאס געריכט האט די אנגעקלאגטע בעפרייט מיט'ן מאטיוו, אז נישט די פאליציי, נאר די אנגעגריפענע אליין דארפען קלאגען און אויך קאן מען נישט קלאגען די פערשפרייטער, נאר די דרוקעריי, וואו די פלוג-בלעטלעך זענען געדריקט געווארען.

נייע אויטאבוס-פערבינדונג מיט קאליש.

פון 15-טען ד. ח. האט אנגעהויבען קורסירען א נייער אויטאבוס נאך קאליש דורך שעראדז. אבפאהר פון ווילנע 5 פריה. פון קאליש געהט ער אב 5 פארנאכט.

ניצול געווארען פון אנ'אומגליק.

אויפ'ן צוג קראקא—זאקאפאנע, מיט וועלכען עס איז דעם 12 ד. ח. פארגעקומען א שווערע קאטאסטראפע מיט פיעל קרבנות, זענען גראד געפאהרען קיין טשאווניץ אונזערע בני-עיר ה"ה משה פערעצאוויטש, לייב ניס מיט זיין ברודערן-זוהן, וועלכע זענען על פי נס ניצול געווארען פון אנ'אומגליק, געפונענדיג זיך אין לעצטען וואגאן, וואס איז געבליבען אונבעשעדיגט.

אויסצייכנונג פון א ווילנער „מכבי"-ספארטלער.

די פערג. וואך זענען אין לאדז פארגעקומען פערמעסטונגען פון לייכטאטלעטיק פון לאדזער קרייז, אויף וועלכע עס האט זיך אויסגעצייכענט דער מיטגליעד פון ווילנער „מכבי" דוד פייטלאוויטש, וועלכער האט פערנומען דאס ערשטע ארט אין הויך-שפרונג. איצט געפינט זיך ה' פייטלאוויטש אויפ'ן צווייטען קורס פון דער אינסטרוקטארען-שולע אין סקאלע.

די פערוואלטונג פון דער לייכטאטלעטישער סעקציע ביים פעראיין מאכט שוין די געהעריגע פארברייטונגען צו די לייכט-אטלעטישע קאמפען פון די „מכבי"-פעראיינען פון ווילנער און שעראדזער קרייז, וועלכע וועלען פארקומען אין גאהנטסטען מאנאט אין ווילנע. די פערוואלטונג מאכט בעקאנט, דאס נאכ'ן צוריקקומען פון אינסטרוקטאר ה' פייטלאוויטש, וועלען בענייט ווערען די גימנאסטישע איבונגען.

טשענסטאָכאָווער כראָניק פון דער וואָך.

— אויפ'ן מיליטערישען שיס־פּלאַץ אין אַניאָלעוו האָט אַ גראַנאַט אויפגעריסען אין דער האַנד פון 24־יעהריגען פּראָזשטשניק ג. רוזשאַנאָוויטש פון 27 פּ. פּ., וועלכער איז געפאַלען אַ טויטער אויפ'ן אָרט.

— דער טשענסטאָכאָווער סטאַראָסטאַ עאָוסטאַכיעוויטש איז אַוועק אויף אָפּרוהע־אורלויב. ער ווערט פערטרעטען דורך דעם וויצע־סטאַראָסטאַ ביעלאָווקאַ.

— אויף דער סטאַציע ווערענטשיצאַ האָבען די רעדער פון אַ וואַגאָן אָפּגעשניטען ביידע פיס ביים באַהן־אַרבייטער סט. דוקאַטשעווסקי, וועלכער איז איבערגעפיהרט געוואָרען אין קלאָבוצקער שפּיטאָל.

— אויף די פעלדער פון פּאָלוואַרק זאַגורזשע איז געטויטעט געוואָרען פון אַ דונער דער פויער יוזעף שטשופּילאַ.

— פערג. פרייטאַג זענען אַוועקגעשיקט געוואָרען אין איזאָלירונגס־לאַגער נאָך קאַרטוז־בערעזע דער ענדעק קלאַמאַ און דער יוד. יונגערמאַן אליהו וויסבאַרד, אַ פערדעכטיגער אין קאָמוניסטישער טעטיגקייט.

— אויף די צייט פון זומער־סעזאָן איז געלאָזט געוואָרען אַ נייע אויטאָבוסען־ליניע „זעראַ" צווישען דער באַהן־סטאַציע און יאַסנאַ־גורא. אויך די אויטאָבוסען „א" פון ראַקאָוו וועלען צירקולירען ביז צו די פּאַרקען.

— אין פּוצקער ים־אויסגוס איז דערטרינקען געוואָרען, פאָהרענדיג אויף אַ קאַיאַק, דער 17־יעהריגער שילער זביגניעוו שאַניאַווסקי, אַ זוהן פון לערער פון דער קרעדיט־געזעלשאַפט.

— אין קראָקע, וואו ער האָט זיך געהיילט איז געשטאָרבען דער טשענסטאָכאָווער קסיאָנדז פּראַלאַט מיכאַל טשעשעלסקי, וועלכער איז אויך פּאָפּולער געווען ביי די היגע יודען אלס ליבעראַלער מענש.

— ביים אויסגראָבען זאַמד איז פערשיט געוואָרען דער 18־יעהריגער אַרבייטער טייבערט. ס'איז געלונגען איהם אָבצוראַטעווען.

— אויפ'ן 4־טען קילאָמעטער פון קרושעפיץ איז דורך אַ צוג איבערגעפאָהרען געוואָרען צום טויט דער גייסטיג־קראַנקער פּיאָטר שטשערבאַק, 25 יאָהר אַלט.

— אויף קילינסקי גאַס 82 האָט אַ געוויסער סטאַניסלאַוו שעראַדזקי דערשאָסען צום טויט דעם גנב סטעפאַן סאַבראַוואַ, וועלכער האָט געזאָלט חתונה האָבען מיט שעראַדזקי'ס מוטער. דער מערדער האָט נישט געוואָלט דערלאָזען צו דער חתונה אויס מורא, אַז זיין מוטער וועט פערשרייבען דאָס הויז סטאַבראַוואַן. שעראַדזקי איז אַרעסטירט.

— די פערביינגעהער אין דער 3־טער אַלעע האָבען נעכטען פּלוצלינג בעמערקט, ווי פון פערשלאָסענעם צוליב מיטאַג געשעפט פון ספּאָרט־אַרטיקלען, 3־טע אַלעע 46, זעצט אַרויס אַ וואָלקען רויך. דערווייל איז אָנגעקומען דער אייגענטימער פון געוועלב, וועלכער האָט אויפגעקלערט, אַז פאַר'ן אַוועקגעהן אויף מיטאָג האָט ער אָנגעצינדען אַ ספּעציעלען פּראָשעק געגען פליגען. פון דעם האָט זיך דאָס אָנגעצינדען די דיל. די אָנגעקומענע פייערלעשער האָבען דאָס פייער איינגעלאָשען.

— ענדע ד.ה. וועט נאָך טשענסטאָכאָוו אַראָבקומען אַן'אויספלוג פון פּוילישע זשורנאַליסטען פון אמעריקע.

די אַמעריקאַנער זשורנאַליסטען וועלען אָנקניפּען בעציהונגען מיט דער פּוילישער פּרעסע און וועלען זיך אויך בעטייליגען אין צוזאַמענפאָהר פון אויסלענדישע פּאָלאַקען, וועלכער וועט פאָרקומען דעם קינפטיגען חודש.

— ווערבען צוג איז דער פערוואונדעטער געבראַכט געוואָרען נאָך טשענסטאָכאָוו. מ'האָט איהם איבערגעטראָגען אין שטאָדטישען שפּיטאָל, וואו די דאָקטוירים האָבען איהם דעם פוס אַמפּוטירט. צוליב דעם, וואָס פּיליפּטשיק האָט פערלוירען אַ סך בלוט, איז זיין צושטאַנד זעהר אַ שווערער.

די באַהן וועט די באַגאַזשען אָבשיקען אַהיים.

אין דער צווייטער העלפט ד. ה. זאָלען די באַהן־דירעקציעס איינפיהרען אין די גרעסערע שטעדט אַ מנהג אָבצושיקען אַהיים אויפ'ן פערלאַנג פון די פּאַסאַזשירען דעם באַגאַזש. דער אָבצאָהל וועט בעטרעפען 1.80 פאַר די ערשטע 40 קילאָ און 90 גר. פאַר יעדע ווייטערע 50 קילאָ.

אַרויסגעשיקט נאָך קאַרטוז־בערעזע.

אין דער שטאָדט קאָנסק איז פערהאַלטען און אַרויסגעשיקט געוואָרען אין איזאָלאַציע לאַגער נאָך קאַרטוז־בערעזע דער ג. לעהרער פון אַ פאָווזשעכנע שולע וולאַדיסלאַוו פּאַכאַלטשיק, וועלכער איז געווען בעקאַנט אַלס אַקטיווער טוער פון דער ענדעקישער פּאַרטיי אויפ'ן שטח פון טשענסטאָכאָווער פּאָוויאַט.

פון קרן־הישוב־קאָמיטעט.

אין משך פון דער וואָך איז טיילווייז אָדורכגעפיהרט געוואָרען די הרקה פון די כוסי אוסף, דער המשך פון דער הרקה וועט ווערען אָדורכגעפיהרט אין די נאָהנטסטע טעג.

ווי אַלע יאָהר איז דורך דער צענטראַלע פּראָקלאַמירט געוואָרען אַ גרויסע אגרא דתעניתא · געלד־זאַמלונג אין ט' באב. די הכנסה איז בעשטימט פאַר'ן רעליגיעזען חינוך אין א"י.

אַלע סימפּאַטיקער פון קרה"יש דאַרפען זיך אַקטיוו בעטייליגען אין דער דאָזיגער אַקציע. דאָס מאַטעריאַל איז צו בעקומען ביים מורשה ה' אהרן יוסטמאַן.

אויספלוגען־קאַלענדאַר פון דער יוד. געז. פאַר לאַנדקענטשאַפט.

1) שבת, דעם 21 ד.ה. אויספלוג אין פערזיכערונגס · אַנשטאַלט (אובעזפּיעטשאַלניאַ ספּאָלעטשנאַ). צונויפטרעף אין לאָקאַל 9.45 פריה.

2) זונטאַג, דעם 22 ד. ה. אויטאָבוסען־אויספלוג אין גאַרזשקאָווסקע־גורי. צונויפטרעף 6 א זייגער פריה. איינשרייבונגען אין סעקרעטאַריאַט ביז'ן 21 ד. ה.

3) זונטאַג, דעם 29 ד. ה. אויטאָבוסען־אויספלוג אין „פּוסטיניע בלענדאָווסקאַ". טראַסע דורך זשאַרקי, פּילץ, אָלקוש א. א. וו.

דער סעקרעטאַריאַט פון דער געז. פאַר לאַנדקענטשאַפט (אַלעע 20) נעמט ווייטער אָן איינשרייבונגען אויף די טוריסטישע אַברוה קאַלאָניעס אין זאַקאָפּאַנע, יאַרעמטשע, אוסטראַן, דרוסקעניק און קאַרוויע. די נאָהנטסטע גרופּע פאָהרט אָן דעם 31 ד. ה. דער סעקרעטאַריאַט איז טעטיג טעגליך פון 8·30 ביז 10 אָוועגד.

טראַגישער פאָרפאַל פון אַ שילער.

נאָהענט פון דער סטאַציע זשעליסלאַוויץ איז אַראָבגעשפּרינגען פון אַ צוג אין פולען גאַנג דער 18 יעהריגער שילער פון דער האַנדעלס־שולע סטאַניסלאַוו פּיליפּטשיק. דער שילער איז אַרונטערגעפאַלען אונטער'ן צוג, וועלכער האָט ביי איהם אָבגעשניטען אַ פוס. מיט דעם

פון ספּאָרט

„הכח" (ראַדאָמסק) — „בליסקאָוויצאַ" 2:3 (1:1).

דער פריינדשאַפטס מעטש צווישען די אויבענדערמאַנטע ספּאָרט · קלובען האָט זיך געענדיגט מיט אַ פערדינטען נצחון פון די געסט אין דער פּראָפּאָרציע 2:3. דאָס שפּיעלען האָט געטראָגען אַ דורכשניטליכען כאַראַקטער פון בעקלאַס.

אין די ערשטע מינוטען האָט „בליסקאָוויצאַ" די איבערמאַכט, „הכח" קומט אָבער גלייך צו זיך און אַטאַקירט אָפט דעם געגנערס טויער.

אין דער 20־טער מינוט שיסט „בליסקאָוויצאַ" דעם ערשטען גאָל. דעם רעזולטאַט גראַדט־אויס דער מיטעל־שטורמער פון „הכח" פון אַ שטראָף־שאָס, וועלכען דער ריכטער דיקטירט פאַר אַ „האַנד" אויפ'ן שטראָף־פעלד פון „בליסקאָוויצאַ". ביז דער הפסקה בלייבט דאַן דער רעזולטאַט נישט־געענדערט.

נאָך דער פויזע איז דאָס שפּיעלען גלייך. אַן'אַטאַק אויפ'ן טויער פון די געסט ענדיגט זיך מיט אַן'אומגעלונגענער אינטערווענץ פון טויערמאַן און „בליסקאָוויצאַ" פיהרט 1:2. נאָך דעם דאָזיגען גאָל בעמיהט זיך „הכח" מיט אַלע קרעפטען אויסצוגראַדען דעם רעזולטאַט. דאָס געלונגט זיי ענדליך אין דער 75 מינוט. פון דעם מאָמענט־אָן נעמט־איבער „הכח" די איניציאַטיוו און שיסט נאָך אַ גאָל, וועלכער דעצידירט וועגען רעזולטאַט פונ'ם טאָג.

שיעדס־ריכטער ה' גיטלער — זעהר גוט.

ווינלאַ (קראָקע)—טעאַם וויקטאָריאַ־טוריסטען 3:3 (3:1).

דער אַרויסטריט פון איינער פון די בעסטע פוסבאָל־מאַנשאַפטען אין פּוילען „ווינסלאַ" האָט אין טשענסטאָכאָוו אַרויסגערופען אַ פערשטענדליכע פּראַאינטערעסירונג. צום מעטש זענען געקומען אַרום 4 טויזענד פערזאָן, וועלכע האָבען מיט אינטערעס אָבסערווירט דעם פערלויף פון שפּיעלען. דער „טעאַם" האָט זיך אַרויסגעוויזען אַלס גוטע מאַנשאַפט און דער אויסגעקעמפטער רעזולטאַט איז אַ פערדיענטער און בכבוד'יגער פאַר די טשענסטאָכאָווער. ס'איז כדאי צו בעמערקען, אַז דער „טעאַם" האָט אין דער ערשטער העלפט געפיהרט 0:3 „ווינסלאַ" האָט אָבער אַ דאַנק איהר שעהנעם און אַמביציעלען שפּיעלען דעם רעזולטאַט אויסגעגראַדט.

פון די טשענסטאָכאָווער האָט זיך בעזונדער אויסגעצייכענט דער טויערמאַן פון דער „וויקטאָריאַ" אוליאַנסקי, וועמענס שפּיעלען עס האָט אַרויסגערופען די ענטציקונג פונ'ם פּובליקום, וועלכעס האָט איהם דאַן אויף די הענד אַראָבגעטראָגען פון סטאַדיאָן. דער אויפ'ן מעטש אַנוועזענדער אונגארישער טרענירער פון דער „ווינסלאַ" נויל האָט זיך אויסגעדריקט, אַז אוליאַנסקי קוואַליפיצירט זיך צו אינטערנאַציאָנאַלע מעטשען.

שיעדס ריכטער ה' זאַלעווסקי—שוואַך.

„אוניאַ" (סאָסנאָוויץ) — „בריגאַדאַ" 2:3 (1:2).

דער דאָזיגער מעטש וועגען די צווישען גרופּען־מייסטערשאַפט פון דער קעלצער וואָיעוואָדזטוואָ איז פאָרגעקומען אין סאָסנאָוויץ. „בריגאַדאַ" האָט אונבעדייטענט פערשפּיעלט. ריכטער ה' שניידער פון קראָקע.

פון י.ט.ס.פּ. „מכבי".

רעגולערע ספּאָרט־איבונגען.

אויפ'ן פּלאַץ פון פעראיין, וועלכער געפינט זיך אויף דער יאַסקראָווער גאַס קומען רעגולער פאַר ספּאָרט־איבונגען פון די פאָלגענדע סעקציעס: לייכט־אַטלעטישע, ספּאָרט־שפּיעלען (מענערסעקציע און פרויען סעקציע), פוטבאָל און באָקס, ווי אויך פון דער מענער־גרופּע פאַר פערזאָנען אין עלטער העכער 25 יאהר (שבת, 7 א זייגער פריה).

איינשרייבונגען אין די דערמאָנטע סעקציעס און אין די מענער־גרופּען פאַר סעניאָרען ווערען אָנגענומען אין סעקרעטאַריאַט פון פעראיין (קאַטעדראַלנע 13) פון 9 ביז 10 א זייגער אָוועגד.

פאָרבערייטונגען צו דער מלוכה'שער ספּאָרט־אָבצייכנונג

אין 4 וואָכען אַרום ווערען ביי אונז אין טשענסטאָכאָוו אָדורכגעפיהרט די פּרובען צו דער מלוכה'שער ספּאָרט־אָבצייכנונג „פּ. אָ. ס.". די מיטגלידער פון מכבי ווערען אויפגעפאָדערט רעגולער צו קומען אויף די איבונגען בכדי זיך געהעריג פאָרצובערייטען צום פּראָגראַם, וואָס איז נויטיג צו ערגרייכען די מלוכה'שע ספּאָרט־אָבצייכנונג.

„דאָס ווירטשאַפטליכע לעבען".

דער דריטער נומער פון דער דאָזיגער איינציגער צייטשריפט פאַר יודישע עקאָנאָמישע פראַגען אין פּוילען, אַרויסגעגעבען דורך דעם עקאָנאָמישען סטאַטיסטישען ביוראָ ביים „צעקאַבע" ברענגט אַ רייה ערנסטע אָבהאַנדלונגען וועגען עיקר פּראָבלעמען פון יודישען לעבען.

י. גיטערמאַן ענטוויקעלט אין זיין דריטען אַרטיקעל פון דער סעריע „וועגען די געפאַהרען פאַר דער יודישער מלאכה" אַ פּלאַן ווי אַזוי אייפצובויען אַן'אָרגאַניזאַציע פון בערופס · בעראַטונגס־שטעלען פאַר דער יודישער יוגענד אין פּוילען. מיט רעכט האַלט דער מחבר, אַז פאַר דער פערוואָרלאָזטער יודישער יוגענד אין פּוילען זענען אַזעלכע בעראַטונגס־שטעלען נאָך מעהר אַ דרינגענדע נויטווענדיגקייט, איידער פאַר דער נישט־יודישער האַנדווערקער־יוגענד, בפרט אַז דעם אונטערוואַקסענדיגען דור יודישע בעלי · מלאכות דראָהט די געפאַהר, אַז ער וועט נישט קענען לעגאַל פיהרען קיין וואַרשטאַטען. דער מחבר גיט איבער אַ געגויען פּלאַן פון דער אָרגאַניזאַציע און טעטיגקייטס · געביטען פון דער צענטראַלער קערפּערשאַפט פון די בעראַטונגס־שטעלען, סיי פון די בעראַטונגס־שטעלען גופא.

י. באַרנשטיין שרייבט וועגען דער לאַגע פון דער יודישער לאַנדווירטשאַפט אין מזרח־גאַליציע (סטאַניסלאַוואָווער וואָיעוואָדשאַפט). אין דער דאָזיגער וואָיעוואָדשאַפט איז דער פּראָצענט יודען, וועלכע פערנעמען זיך מיט לאַנדווירטשאַפט דער גרעסטער אין פּוילען און בעטרעפט 15.2 פּראָצ. פון דער צאָהל יודען אין דער וואָיעוואָדשאַפט.

ל. שלאָמאָוויטש גיט איבער די רעזולטאַטען פון אַן'אַנקעטע וועגען יודישען און נישט־יודישען האַנדעל אין די קליינע שטעדטלעך, וועלכע איז אָדורכגעפיהרט געוואָרען דורך דעם עקאָנאָמיש סטאַטיסטישען ביוראָ ביים „צעקאַבע". פון דער אַלגעמיינער צאָהל געוועלבער בעטרעפען די יודישע 86 פּראָצענט. די צאָהל יודישע געוועלבער האַלט אָבער אין פאַלען, בעת די צאָהל נישט־יודישע האַלט כסדר אין וואַקסען. אין פערגלייך מיט דער לאַגע פון פאַר דער מלחמה איז די צאָהל נישט־יודישע געוועלבער געוואַקסען ביז 500 פּראָצ.

ב. טאָווּבין שרייבט וועגען די יודישע האַנדווערקער־צעכען אין פּוילען און זייערע פּערספּעקטיווען אין ליכט פון דער נאָוועלע צום אינדוסטריע־געזעץ. דער מחבר בעווייזט אויפ'ן סמך פון ציפערען, אַז טראָץ דעם שנעלען וואוקס פון דער צאָהל יודישע צעכען אין דעם אונאָבהענגיגען פּוילען, נעמען זיי אַרום נישט מעהר ווי אַ מיעוט פון די יודישע בעלי־מלאכות. די פינאַנסיעלע לאַגע פון די יודישע צעכען איז אונפערגלייכליך ערגער, איידער ביי די קריסטליכע צעכען. די נאָוועלע צום אינדוסטריע־געזעץ וועט ביז גאָר אָבשוואַכען די אַזוי אויך ווייניג אַקציעס פון די צעכען בכלל און פון די יודישע צעכען בפרט.

דער נומער ענטהאַלט חוץ דעם אַ אינטערעסאַנטע עקאָנאָמיש־סטאַטיסטישע כראָניק, רעצענזיעס און אַ קאָמוניקאַט וועגען דער ריהרעוודיגער טעטיגקייט פון עקאָנאָמיש · סטאַטיסטישען ביוראָ ביים „צעקאַבע".

Kino „EDEN"

היינט און ווייטער

ליבלינג פון פּובליקום, די בערימטע

אַנאַבעלאַ

אין איהר נייעסטער קרעאַציע א. ט.

די זינד פון איין נאַכט

פון לעבען פון אַ „מיידעל צו אַלעם".

אויסער'ן פּראָגראַם:

פּאַקס־אַקטואַליטעטען פון דער וואָך

שבת און זונטאַג — מיטאַג־פאָרשטעלונג

טשאַרלי טשאַן דער געלער דעטעקטיוו.

Kino „LUNA"

דאָפּעלטער פּראָגראַם:

סאַלי עילערס, ראַלף בעלאַמי

אין אויסגעצייכענטען פילם

ראָמאַן פון אַ סטענאָטיפּיסטקע

אַלס צווייטער פילם

דער ווייסער הויפּט

אויסער'ן פּראָגראַם

נייעסטע אַקטואַליטעטען.

„ATLANTIC"

אַגראַדאָווע 14.

פּרעכטיגער דאָפּעלטער פּראָגראַם!

מאָסקווע אָהן מאַסקע

מעכטיגע דראַמע פון לעבען אין צאַרישען רוסלאַנד

מיט ליאָנעל באַרימאָר און ע. לאַנדי

און דער אינטערעסאַנטער פילם

קאַוואַלירען פון ווילדען מערב

מיט וויקטאָר מאַק־לאַגלען, דזשאָרזש אָ'בריען און קאָנטשיטאַ מאָנטענעגראָ.

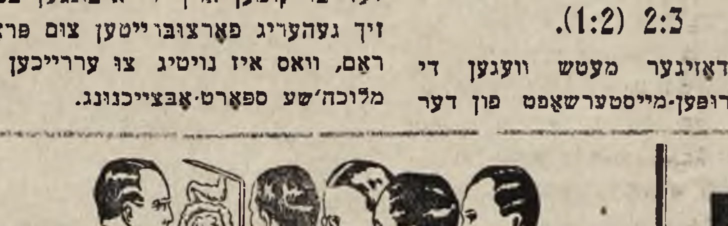

די וועלט־באַרימטסטע דאָקטוירים האָבען פעסטגעשטעלט, אַז 75 % קראַנקהייטען אַנטשטייען צוליב אָבסטרוקציע.

אַ קראַנקער מאָגען איז די היכמיקסטע סיבה פון אַנטשטיין פון קראַנקהייטען, — פאַראומרייניקט דאָס בלוט און שאַפט אַ שלעכטע שטאָף־װעקסלונג

ZIOŁA Z GÓR HARCU
D-ra LAUERA

זי עס האָבען פעסטגעשטעלט די גרעסטע דאָקטוירים. זענען אַן אידעאַל מיטעל פאַר געזונט מאַכען דעם מאָגען, באַזייטיקן אָבסטרוקציע. זענען אַ לייכט דורכרייניקונג־מיטעל. פאַרלייכטערן די אויפגאַבע פון די פאַרדייאונג־אָרגאַנען, פאַרשטאַרקן דעם אָרגאַניזם און וועקן דעם אַפּעטיט.

ZIOŁA Z GÓR HARCU D-ra LAUERA באַזייטיקן די ליידן פון לעבער, נירן, גאַלשטיינער, העמאָרידן־ליידן, רעוומאַטיזם, און אַרטעריאָסקלעראָזיס.

די פּרייז פון אַ שאַכטעל 1.50 זל.;

אַ דאָפּעלט־שאַכטעל 2.50 זל.

צו באַקומען אין אַפּטייקן און אַפּטייק־סקלאַדן.